

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Економічний факультет
Кафедра підприємництва, торгівлі та прикладної економіки

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

НА ТЕМУ

**«РОЛЬ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ
СТАБІЛЬНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СУБ'ЄКТА
ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»**

Виконав:

студент 4 курсу,
групи ПТБД(з)-41
Спеціальності
076 Підприємництво, торгівля та
біржова діяльність
Андрусак Олег Андрійович

Керівник:

к.е.н., доц. кафедри підприємництва,
торгівлі та прикладної економіки
Романюк Тарас Михайлович

Рецензент:

к.е.н., доц. кафедри фінансів
Мацьків Володимир Володимирович

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА.....	5
1.1. Характеристика забезпечення підприємницької діяльності на рівні держави.....	5
1.2. Аналіз сучасного стану фінансового забезпечення малого і середнього підприємництва в Україні.....	13
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТОВ ПБС.....	27
2.1. Загальна характеристика підприємства.....	27
2.2. Організаційна структура та управління.....	31
2.3. Аналіз фінансово-економічних показників діяльності ТОВ ПБС.....	35
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТОВ ПБС ТА СХОЖИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ.....	47
3.1. Пропозиції щодо покращення державної підтримки ТОВ ПБС та схожих підприємств в умовах глобальних викликів.....	47
3.2. Перешкоди фінансового забезпечення ТОВ ПБС та схожих підприємств.....	50
РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ.....	61
ВИСНОВКИ.....	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	68

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасній економіці малі та середні підприємства є центром економічних інтересів, виступають каталізатором розвитку місцевої громади та складають податкову основу для місцевих бюджетів. Для розвитку та розширення бізнесу важливо забезпечити малим підприємствам доступ до достатнього капіталу, праці та матеріальних ресурсів. Враховуючи сучасні воєнні умови, в яких опинилася наша країна, існування програм державної підтримки стає вирішальним фактором для виживання МСП. Така ситуація суттєво впливає на малий і середній бізнес і вимагає суттєвих змін у державній політиці.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є теоретичні засади та практичні методи підтримки в Україні розвитку підприємництва.

Щоб досягти цієї мети, ми повинні вирішити наступні **завдання**:

- визначити зміст та цілі державної підтримки;
- вивчити інструменти державної підтримки ;
- узагальнити закордонний досвід підтримки малого та середнього підприємництва;
- аналізувати тенденції розвитку ТОВ ПБС в сучасних умовах;
- оцінка державної програми підприємництва в Україні;
- дослідження банківських і фінансових програм для допомоги бізнесу;
- уточнити напрями посилення державної підтримки підприємництва на період дії воєнного стану;

Об'єктом дослідження є державна політика щодо підтримки малого та середнього підприємництва.

Предметом дослідження як теоретичні засади, так і практичні засади розробки та реалізації цієї державної політики, спрямованої на сприяння малому та середньому бізнесу.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження становить сукупність підходів до наукового дослідження інструментів та механізмів державної підтримки малого та середнього підприємництва. Зокрема, це

включає загальнонаукові методи, такі як теоретичне дослідження (що включає аналіз і синтез), історичні методи, монографічні підходи, наукова абстракція та емпіричні методи дослідження (включаючи спостереження, вимірювання та порівняння). Крім того, у дослідженні використовуються спеціальні методи, такі як аналіз ситуації, інтерпретація результатів, а також статистичні та графічні методи.

Інформаційною базою дослідження. Суттєві дослідження узагальнено в монографіях, наукових публікаціях і практичних роботах як міжнародних, так і вітчизняних дослідників у сфері підприємництва та державного регулювання щодо розвитку малого та середнього бізнесу. Цей масив робіт доповнено статистичними та аналітичними даними Державної служби статистики України, Державного комітету з питань регуляторної політики та підприємництва, а також різних міністерств і урядових відомств, а також нормативно-правової бази, що стосується підприємництва.

Наукова новизна. Отримані результати призначені для надання рекомендацій, які допоможуть у переміщенні та запуску компаній в умовах воєнного стану.

Практичне значення. Основна мета результатів – використання суб'єктами влади різних рівнів для покращення бізнес-клімату та сприяння розвитку бізнесу в регіонах України. Основні правила та результати дослідження можуть бути використані при створенні місцевих програм підтримки малого бізнесу.

Структура роботи передбачає титульний аркуш, зміст, вступ, три розділи, висновки та список використаної літератури. Кількість сторінок у роботі – 71 сторінка.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

1.1. Характеристика забезпечення підприємницької діяльності на рівні держави

Економіка розвинутих країн в основному є похідною від розвитку середніх і малих підприємств. Малі та середні компанії є частиною найважливіших економічних інститутів у розвинених країнах, таких як Сполучені Штати та Європа, і вважаються «середнім класом», який формує основу для конкурентоспроможної економіки. Економісти вважають, що малі та середні підприємства є засновниками ринкової економіки, можуть брати участь у структурному перетворенні ринкової економіки, збільшенні економічного фундаменту регіонів і територій, збільшенні обсягів продажів. Малі та середні підприємства беруть участь у створенні нових робочих місць і зайнятості, визначають розвиток конкурентного середовища, стимулюють інновації та впроваджують результати науково-технічного прогресу. Вони також відіграють важливу соціальну роль, забезпечуючи дохід значної частини населення.

Малі та середні підприємства займають значну роль в українській економіці за вищезазначеними критеріями, кількістю компаній, працівників, виробленої та реалізованої продукції (товарів, послуг, робіт). Виявлено, що 99,98% зареєстрованих юридичних осіб та фізичних осіб (ІПД) є суб'єктами малого підприємництва, на цих підприємствах працює близько 7 млн осіб (82% усіх зайнятих); на підприємства малого бізнесу припадає 65 відсотків продажів товарів, послуг і продукції країни, а також 64 % загальної доданої вартості країни. У деяких сферах економіки (будівництво, адміністративні та допоміжні послуги, професійна, наукова і технічна діяльність) зайнятість у малому бізнесі становить понад 90% (Таблиця 1.1).

Малий і середній бізнес в Україні поділяють на три категорії.

Закон 4618-6	Закон 2157-3
Мікропідприємства	
Мікропідприємства – це компанії, які на дату фінансового звіту за попередній рік мають принаймні дві з наведених нижче ознак: вони повинні мати принаймні дві з наведених нижче ознак: Вартість активів, включаючи будинок і його вміст, становить від 300 000 до 350 000 євро. • чистий дохід від реалізації продукції (товарів, послуг, робіт) — не більше 700 000 євро; • Типова кількість працівників становить від 5 до 10 осіб.	Суб'єкти: юридичні організації, які мають будь-яку форму власності та організовані протягом календарного року. Середньооблікова чисельність працівників за звітний період (календарний рік) – не більше 10 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності – не більше 2 мільйонів євро, обидва визначені за середньорічним курсом НБУ.
Малі підприємства	
Мале підприємство - це підприємство, яке не відноситься до мікропідприємств або фінансові показники якого на дату складання річної фінансової звітності за попередній рік відповідають щонайменше двом із таких критеріїв: Вартість активів, включаючи балансову вартість зобов'язань, становить 4 мільйони євро або менше. • чистий дохід від реалізації продукції (товарів, послуг, робіт) - максимум 8 млн євро; • Типова кількість працівників становить від 25 до 50 осіб.	Суб'єкти: юридичні організації будь-якої форми власності та організовані протягом календарного року, середня кількість працівників за звітний період (календарні роки) не перевищує 50 осіб, а річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує 10 мільйонів євро. Це визначається за середньорічним курсом НБУ.

Продовження таблиці 1.1

Середні підприємства	
середні підприємства - це організації, які не підпадають під категорію малих організацій, і чий показники фінансової звітності за попередній рік відповідають щонайменше двом із наступних критеріїв: Вартість активів, включаючи балансову вартість зобов'язань, обмежена 20 мільйонами євро. • чистий дохід від реалізації продукції (товарів, послуг, робіт) - не більше 40 млн євро; • Типова кількість працівників становить від 25 до 50 осіб.	Інші організації середнього розміру належать до цієї категорії.

Джерело сформовано автором на основі [2]

Термін «МСП» часто скорочують як «Малі та середні підприємства», оскільки чіткої різниці між цими поняттями все ще немає. Слово «підприємництво» є більш точним і означає, що підприємцями частіше можуть бути юридичні або фізичні особи з цілеспрямованою метою. Крім того, вони мають вищий ризик, це ґрунтується на використанні інноваційних ідей, а головною метою є максимізація прибутку шляхом виробництва та продажу продуктів і послуг (виконання праці та надання різноманітних послуг), враховуючи при цьому соціальні та екологічні аспекти бізнесу. Усе це робиться з дотриманням законів країни.

3. Варналій вважає, що мікропідприємництво – це системний підхід до інновацій, який здійснюють незалежні підприємці та мікропідприємства з метою отримання залишкового прибутку, беручи на себе ризик [6, с. 60].

В. Кредісов вважає, що малі та середні підприємства не лише свідчать про масштаби підприємництва та економічної діяльності, але й мають більш персоналізований та гнучкий характер, вони також базують свій підхід на концепції повної економічної відповідальності, а також ризик-орієнтованих інновацій [29, с.7].

Питання різноманітності у вітчизняній економіці має велике значення, оскільки наразі стає все більш очевидним, що вона не може бути створена в сильній конкурентоспроможній державі зі значною часткою в економіці великих підприємств. Малі та середні компанії сприяють стабільності та гнучкості економічної системи, яка наближена до вимог споживачів наприкінці життєвого циклу продукту. На відміну від великих організацій, малі та середні компанії майже завжди знаходяться в прямому спілкуванні зі своїми клієнтами, що дозволяє їм швидше адаптуватися та проявляти гнучкість до змін у зовнішньому середовищі та вимогах споживачів.

Переваги та недоліки розвитку малих і середніх підприємств наведені в таблиці нижче 1.2.

Таблиця 1.2

Переваги та недоліки відкриття малого або середнього бізнесу.

Переваги	Недоліки
для бізнесу:	
- підвищена гнучкість і мобільність;	- більша ймовірність банкрутства
- практичне застосування науково-технічних інновацій.	- чутливість до наслідків фінансових криз;
- швидкість критичного мислення;	постійна еволюція до вимог ринку.
- високий рівень кваліфікації та досвіду персоналу;	- з обмеженим обсягом особистих фінансових ресурсів;
- швидкий рух капіталу;	- менше можливостей для розвитку діяльності.
більш здатний пристосуватися до змін ринку;	- обмежена можливість доступу до кредиту;
здатність об'єднувати ресурси та співпрацювати з великими корпораціями.	- висока залежність від державної допомоги;

Продовження таблиці 1.2

для держави:	
- забезпечення зайнятості населення;	- необхідність надання податкових, реєстраційних та кредитних пільг корпораціям.
- збільшення кількості учасників бізнесу;	- збільшення кількості збанкрутілих підприємств;
- коли ринок наповнений товарами та послугами, стає важко розрізнити потреби споживачів.	- збільшення витрат держави на фінансову, кредитну, інформаційну, матеріально-технічну та інвестиційну підтримку малого підприємництва.
- збільшення надходжень податків і зборів;	

Джерело сформовано автором на основі []

Основними наслідками розвитку малого та середнього бізнесу в країні є:

- 1) інноваційне зростання та розвиток галузей, регіонів і країни в цілому;
- 2) підвищення рівня життя в регіонах і країні в цілому;
- 3) розвиток і послідовне вдосконалення інноваційної економіки держави.

Звичайна практика розвинутих економік демонструє, що малі та середні інноваційні компанії мають вирішальне значення для стабільної економіки держави, кількість і потужність цих компаній визначає ступінь соціалізації економіки країни. Більшість економічної потужності розвинутих країн планети належить малим і середнім підприємствам. Наприклад, в ЄС частка малих і середніх підприємств становить 99% від загальної кількості всіх підприємств, і вони сприяють створенню 65 мільйонів робочих місць [4].

Враховуючи значну роль малого підприємництва в економічному розвитку, політика урядів щодо створення сприятливих умов для малого підприємництва є доцільною та послідовною. На що спрямована ця допомога?

Відповідно до Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» «...державна допомога суб'єктам господарювання (далі – державна допомога) – фінансова допомога суб'єктам господарювання будь-якої форми за рахунок держави або місцевого самоврядування, спрямована на спотворення або загрозу спотворення економічної конкуренції, така форма

підтримки надається з метою виробництва товарів або ведення господарської діяльності».

Науковці Соколова Л. В. та Манакова О. В. вважають, що державна підтримка здійснюється через систему, яка включає такі компоненти, як фінансова допомога та кредит, податкова та нефінансова підтримка.

Булана О. О. дає визначення слів «державна підтримка» та «державна допомога» [5, с. 150]. Ми виступаємо за те, що «державна допомога» є важливою складовою «державного регулювання».

Як правило, більшість трактувань «державної підтримки МСБ» пов'язані зі створенням сприятливих умов для розвитку бізнесу.

- Створення «державних» організацій пояснюється розвитком «правових», «фінансових», «економічних» умов.

- «створення та впровадження системи програм розвитку та впровадження науково-технічних досягнень, грошової, ресурсної, консультаційної, кадрової та іншої допомоги для розвитку підприємництва»;

- «...будь-які державні ініціативи, спрямовані на фінансову допомогу суб'єктам господарювання, які прямо чи опосередковано отримують вигоду від їх існування та мають грошову оцінку...»

- система пільгового фінансування пріоритетних галузей, малого та середнього підприємництва; система ініціатив, спрямованих на підвищення життєздатності та конкурентоспроможності цих підприємств; і система законів і нормативних актів щодо малих і середніх підприємств.

Як наслідок, державна підтримка розвитку МСП складається з багатьох компонентів (правового, інституційного, економічного, політичного тощо). створений для сприяння та підтримки сектору МСП.

Вчені вважають, що держава приділяє підприємництво ще з XV століття. Після цього основними методами допомоги стали протекціоністські мита, які європейські країни встановлювали на імпорту товарів промислової групи, та стимулювання експорту товарів. З часом податкові пільги для підприємництва були включені до заходів державної допомоги [46].

В Україні держава підтримує розвиток малого підприємництва через Конституцію України та численні нормативно-правові документи, зокрема: Господарський та Податковий кодекси України; закони України «Про підприємництво», «Про державну підтримку малого підприємництва» та ін.

Чинним основоположним нормативно-правовим документом, який регулює надання державної допомоги МСП, є Закон України «Про розвиток і підтримку малого і середнього підприємництва». Описано правові та економічні засади державної політики щодо підтримки та розвитку малого та середнього бізнесу, а також визначення малого та середнього підприємництва. У цьому законі зазначено, що «державна підтримка малого і середнього підприємництва та інфраструктури, спрямованої на підтримку малого і середнього підприємництва, включає фінансові, освітні та консультаційні послуги, у тому числі підтримку в інноваційній, науково-виробничій сфері, експорті, підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації керівних і трудових кадрів».

Мета державної політики щодо розвитку МСП наочна на рис. . 1.1.

Рис. 1.1 Мета державної допомоги малому бізнесу в Україні.

Джерело: сформовано автором на основі

Державна політика щодо розвитку малого та середнього підприємництва в першу чергу складається з:

- зменшення трудомісткості та витрат на податковий облік,

удосконалення методики ведення податкового обліку.

- Впровадження простої системи оподаткування, обліку та звітності.
- Розглянуто залучення власників малого бізнесу до реалізації економічних і наукових програм.
- сприяння постачанню продукції (робіт, послуг) суб'єктам малого та середнього підприємництва державного та регіонального характеру;
- фінансова допомога суб'єктам малого підприємництва через державні кредитні програми, гарантії за кредитами, часткова компенсація процентних ставок за кредитами тощо;
- сприяння розширенню інфраструктури підтримки МСП;
- забезпечення прав суб'єктів малого підприємництва щодо здійснення фінансового та державного контролю (нагляду)

Організація сприяє підготовці, перепідготовці та додатковому навчанню працівників для малого бізнесу.

Запровадження механізму сприяння та стимулювання використання нових технологій у виробництві МСП.

Як наслідок реалізації стратегії децентралізації, підтримка МСП як на місцевому, так і на регіональному рівнях зростає. Вкрай важливо розробити політику, яка б ефективно сприяла малому бізнесу на рівні окремої громади, оскільки малий бізнес підтримується безпосередньо місцевою владою.

Як наслідок, малі та середні підприємства є основними учасниками національної економіки держави, тому для їх зростання та подальшої діяльності необхідна ефективна державна допомога. В Україні держава підтримує МСП через такі підходи: створення економічних, правових, соціальних та організаційних умов для розвитку бізнесу; надання стимулів і підхід, який підтримує розвиток.

1.2. Аналіз сучасного стану фінансового забезпечення малого і середнього підприємництва в Україні

Державні інструменти підтримки суб'єктів господарювання часто відіграють значну роль у створенні та розвитку МСП. На думку науковців, інструменти державної підтримки малого підприємництва рекомендовано поділити на: матеріально-технічні, фінансові, інвестиційні, податкові, нормативні, організаційні, науково-технічні. Визнаються: сприяння індивідуальному фінансуванню бізнесу та індивідуальних підприємців, захист вітчизняних корпорацій, регулювання зовнішньоекономічних відносин, екологічні фактори, що впливають на регулювання підприємницької діяльності.

Державна підтримка малого та середнього підприємництва охоплює всі соціальні сфери, що мають відношення до підприємництва, і виявляється в основних стратегічних та програмних документах, що впливають на розвиток підприємництва.

Основні види державної допомоги малому бізнесу зображені на рис. 1.2..

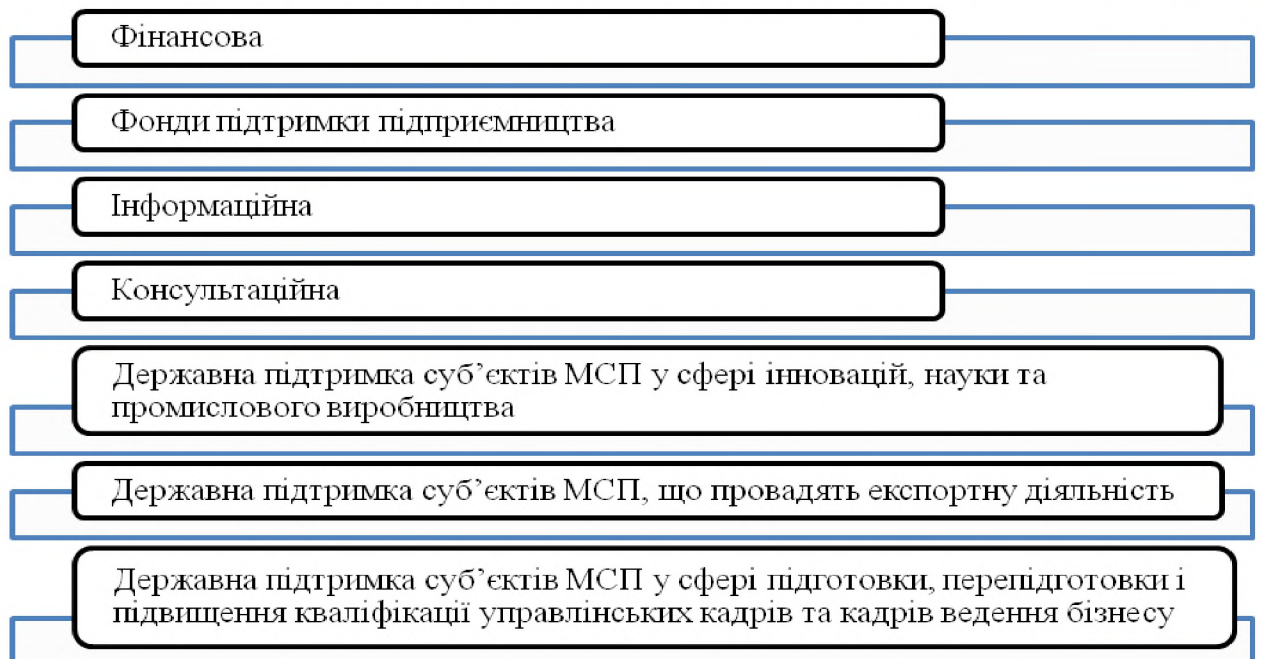

Рис. 1.2 Основні види державної допомоги суб'єктам малого підприємництва.

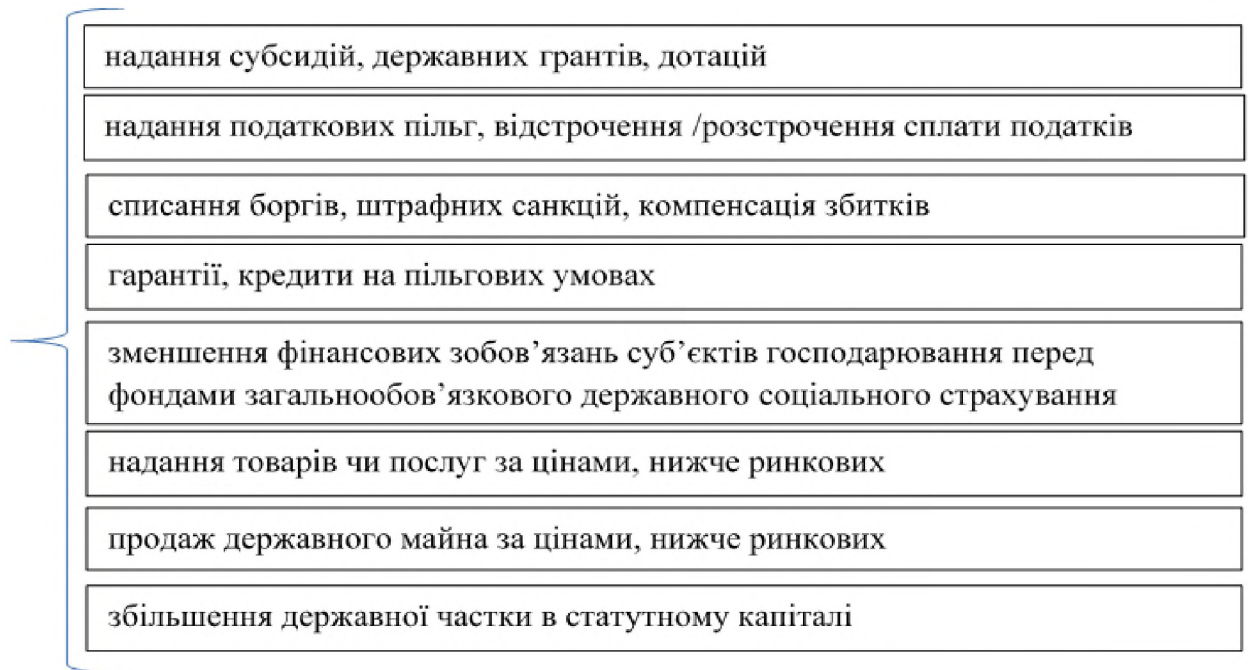
Джерело сформовано автором на основі []

Одним із найважливіших кроків на цьому етапі є фінансова підтримка малого бізнесу, яка включає:

- 1) часткове дисконтування процентних ставок за кредитами, спрямованими на реалізацію проектів МСП.
- 2) часткова оплата лізингу, факторингові платежі та сплата гарантій.
- 3) надання кредитів, у тому числі мікропозик, які дозволяють громадянам відкрити та вести власний бізнес;
- 4) надання кредитів на придбання та впровадження нової техніки;
- 5) надання гарантій та забезпечення кредитів малому бізнесу;
- 6) фінансування розвитку співробітництва малого бізнесу з великими корпораціями.
- 7) фінансова допомога на впровадження енергозберігаючої та екологічно чистої технології;
- 8) інші види матеріальної допомоги.

Процес використання державних коштів, спрямованих на фінансову підтримку МСП, регулюється вимогами бюджетного законодавства.

Відповідно до Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» державна допомога визначається як передача ресурсів від держави до окремого суб'єкта господарювання, а також втрата доходів пов'язаних з нею бюджетів. Цю допомогу можна отримати в різних формах (рис. 1.3).

надання субсидій, державних грантів, дотацій
надання податкових пільг, відстрочення /розстрочення сплати податків
списання боргів, штрафних санкцій, компенсація збитків
гарантії, кредити на пільгових умовах
зменшення фінансових зобов'язань суб'єктів господарювання перед фондами загальнообов'язкового державного соціального страхування
надання товарів чи послуг за цінами, нижче ринкових
продаж державного майна за цінами, нижче ринкових
збільшення державної частки в статутному капіталі

Рис. 1.3 Різні види державної допомоги малому бізнесу.

Джерело сформовано автором на основі []

Наразі механізми та програми підтримки МСП реалізуються через систему відповідних ініціатив. Створення та виконання програм (на державному, регіональному та місцевому рівнях) делеговано 17 уповноваженим організаціям у відповідній сфері розвитку підприємництва. До цієї діяльності залучені центральні та регіональні органи управління, громадський сектор.

Перелік усіх існуючих державних програм підтримки малого підприємництва, які розробляються організаціями, установами та відомствами, свідчить про те, що більшість програм підтримки підприємництва створюються та реалізуються Міністерством аграрної політики та продовольства України. Державні банки, які надають банківську державну підтримку шляхом надання позик та інших фінансових послуг (табл. 1.3).

Програми підтримки малого бізнесу в Україні.

№ з/п	Уповноважений орган	Програми підтримки
1	Міністерство сільського господарства і продовольства України 1. Фінансування дотації сільськогосподарських товаровиробників та збільшення виробництва сільськогосподарської продукції.	Міністерство сільського господарства і продовольства України 1. Фінансування дотації сільськогосподарських товаровиробників та збільшення виробництва сільськогосподарської продукції.
2	2. часткова оплата за рахунок сільськогосподарської техніки та іншого обладнання.	2. часткова оплата за рахунок сільськогосподарської техніки та іншого обладнання.
3	3. Державна допомога фермерам.	3. Державна допомога фермерам.
4	4. Регіональні ініціативи, спрямовані на сприяння розвитку аграрного комплексу.	4. Регіональні ініціативи, спрямовані на сприяння розвитку аграрного комплексу.
5	Державна служба зайнятості 1. Відкриття власної справи за допомогою Державної служби зайнятості.	Державна служба зайнятості 1. Відкриття власної справи за допомогою Державної служби зайнятості.
6	Міністерство економіки України	Гранти на створення або розширення бізнесу: 1. Невеликі кредити на відкриття чи розширення власного бізнесу. 2. Дотації на створення або розвиток садівництва, ягідництва та виноградарства. 3. Фінансування створення або розширення тепличного господарства.

		Держкредит 5-7-9%
--	--	-------------------

Джерело сформовано автором на основі []

Перелік програм, присвячених підприємцям, часто переглядається. Зокрема, це програми, які спільно фінансуються міжнародними організаціями та державами в контексті технічної допомоги між державами.

1) Програма для керівного складу українського підприємництва (сумісна з Німеччиною). Програма сприяє вдосконаленню професійних навичок з управління бізнесом, набуттю нових здібностей у сфері зовнішньоекономічної діяльності, налагодженню контактів з іншими іноземними партнерами, просуванню українських товарів і послуг на міжнародні ринки. Програма передбачає наступні можливості для малого бізнесу: участь у дискусійній сесії в Німеччині протягом місяця; налагодження зв'язків з німецькими компаніями та пошук партнерів; отримання інформації про потенційний ринок збуту продукції з Німеччини; їх придбання; наявність практичного досвіду ведення переговорів з потенційними німецькими партнерами тощо.

2) Цьому сприяє програма «придатність до партнерства з Німеччиною»: українські компанії можуть виходити на глобальні ринки, одночасно підвищуючи конкурентоспроможність своїх компаній. Крім того, це покращує здібності українських менеджерів у зовнішньоекономічній діяльності. Складовою Програми є потенціал економічного співробітництва у таких сферах: виробництво продуктів харчування; енергоефективність, переробка відходів (екологічна утилізація відходів) та Індустрія 4.0.; охорона здоров'я.

3) Un Limit Ukraine від ЄБА – це програма, яка сприяє розвитку малого бізнесу в Україні, яка надає наступні переваги: як учасник проекту Un Limit Ukraine ви отримаєте актуальну та корисну інформацію щодо розвитку вашого бізнесу; ви розвиватимете професійні здібності через Центр професійного

розвитку Асоціації; матимете можливість розширити мережу контактів; ви отримаєте професійну допомогу від партнерів по проекту; тощо

4) EU4Business – це європейська ініціатива, яка сприяє практичному застосуванню потенціалу ЄС-6 для економічного розвитку та стимулювання інновацій.

5) Програма ЄС, спрямована на сприяння приватному сектору в Україні, називається EU SURE (EU Support to Ukraine to Re-launch the Economy). У рамках цієї ініціативи в 15 регіонах України створено центри розвитку бізнесу, які надають консультаційні послуги малим і середнім компаніям.

6) Допомога малому та середньому бізнесу на міжнародному рівні (міжнародні кредитні лінії). Наразі підприємці можуть отримати фінансову допомогу від українських банків у вигляді кредитів та проектів. Зокрема, Німецько-Український фонд (НУФ) надає кредити вибраним банкам в Україні (Мегабанк; Укргазбанк; Ощадбанк) з метою додаткового кредитування мікро-, малих і середніх підприємств, які є частиною Програм і Проектів НУФ. Програми НУФ реалізуються за концепцією фінансової установи «другого рівня», ця концепція надає фінансові ресурси для малого та середнього бізнесу, які спрямовані на інвестиції в основний та капітальний капітал.

Регіональна підтримка МСП здійснюється насамперед через створення Агенцій регіонального розвитку та затвердження місцевими органами влади відповідних фінансових програм для підприємців. Серед них можна назвати:

- часткова оплата кредиту без урахування відсотків, це можливо за умови створення нових робочих місць у Полтавській області (рілля).
- фінансово-кредитна допомога малому бізнесу та створення системи його підтримки (Івано-Франківська область);
- компенсація винагород, пов'язаних з користуванням банківськими кредитами та інвестиціями інших фінансових установ у МСП (Рівненська область).

– часткова компенсація процентних ставок за кредитами державних банків для реалізації проектів, які мають на меті заробити гроші (Сумська область).

– грошово-кредитна політика; фінансово-кредитні преференції; інвестиційні ресурси; система пільг для суб'єктів господарювання; антимонопольна та амортизаційна політика

– фінансова та бюджетна допомога;

– заохочення суб'єктів господарювання до участі в постачанні товарів для потреб держави, регіону чи місцевого самоврядування, підтримка банків та фондів, що фінансують малий бізнес, матеріально-технічне та інформаційне забезпечення, інфраструктура для правового забезпечення бізнесу.

– удосконалення нормативно-правової бази, що регулює бізнес-діяльність; скорочення процесу реєстрації та ліцензування; зниження складності системи обліку.

– правова допомога.

Важливою складовою підтримки бізнесу є наявність відповідної інфраструктури: підприємств різних форм власності, які сприяють розвитку малого бізнесу, активізації інвестиційної та інноваційної діяльності, просуванню продукції (таблиця 1.4).

Таблиця 1.4

Інфраструктура, яка сприяє розвитку МСП.

Інституції	Функції
1	2
Центри розвитку бізнесу	Консультаційні послуги безкоштовні або нижчі від середньоринкових.
	менторство (коучинг) та корпоративна допомога
	Навчальні програми та семінари
	Допомога в складанні (оцінці) бізнес-планів
Фонди підтримки підприємництва	Надання недорогого фінансування
	Пропозиція гарантій по кредитах
	Допомога в пошуку партнерів для кредитування

Продовження таблиці 1.4

Бізнес-інкубатори	Допомога у створенні нових компаній
	Надання адміністративно-правових послуг новоствореним підприємствам.
	Сприяння фінансуванню, технічній, інституційній та іншій підтримці
Бізнес-об'єднання	Пропонується безкоштовно або за ціною, нижчою за ринкову.
	Адвокація інтересів бізнесу у взаємодії з державними органами
	Участь у плануванні стратегічного розвитку території.
	Участь у саморегулюванні ринків.
	Підвищення соціальної відповідальності бізнесу
	Передача інформації, обмін досвідом і бізнес-моделями.

У 2021 році кількість об'єктів, призначених для МСП, перевищує 13 000. Найбільше їх в інвестиційних фондах, інформаційних установах та організаціях, які є державними та орієнтованими на підприємців характеризує показники підтримки МСП за регіонами. Найбільшу кількість різновидів та обсягів допомоги надано у Вінницькій, Львівській, Полтавській, Черкаській, Чернівецькій, Київській та Запорізькій областях. Як форма регулювання діяльності бізнесу функціонують консультативно-дорадчі органи – Рада підприємців при Кабінеті Міністрів, Рада бізнес-омбудсмена.

Як наслідок, сьогодні в Україні використовуються різноманітні державні механізми підтримки малого та середнього бізнесу.

Можливості використання іноземного досвіду для підтримки малого бізнесу в Україні.

У процесі розроблення та реалізації програм розвитку та методів державної підтримки малого підприємництва в Україні важливо вивчати та аналізувати досвід країни з ринковою економікою.

Значний інтерес для вивчення та використання представляє державна підтримка малого бізнесу в Японії. Японська інфраструктура, спрямована на підтримку та розвиток малого бізнесу, управляється Державним агентством малих і середніх підприємств (SMEA), яке реалізує глобальну стратегію уряду щодо малого бізнесу. Ця державна структура налаштована на співпрацю з багатьма великими державними та приватними організаціями,

дослідницькими центрами, і в цьому відношенні важливою є організація інновацій та розвитку японських малих і середніх підприємств (SMRJ). SMRJ має чотири технопарки, інкубаційні центри, дев'ять установ, які займаються вдосконаленням технологій та управлінням малим бізнесом. Уряд Японії зосереджується на створенні сприятливих умов для росту та розвитку малого бізнесу. В Японії широко використовується система J-Net21, яка призначена для постійного спостереження за прогресом і станом малого бізнесу. На основі даних інформаційної системи проводяться дослідження, оцінюється та оцінюється ефективність усього комплексу метрик, що використовуються для впливу та регулювання держав [11].

Уряд Японії допомагає малому бізнесу фінансуванням через Адміністрацію малого бізнесу. Центральні та місцеві органи влади схвалюють створення нових компаній і посилення існуючих шляхом надання пільгових кредитів, гарантій кредитів, допомоги в навчанні та перепідготовці працівників, а також надання доступу до інформації, яка не перешкоджає державним постановам.

Державна корпорація розвитку малого бізнесу в Японії надає фінансову допомогу малому бізнесу в країні, надає кредити на тривалий термін (більше року) і на спеціальних умовах, які збільшують оборотний капітал і основні фонди підприємств. Кредити, призначені для реалізації 23 проєктів, які розробляють нові продукти та методи виробництва, можна отримати за мінімально можливою відсотковою ставкою. Іншим поширеним способом фінансування розробки нових технологій і обладнання є отримання пільгового кредиту. Крім того, в Японії постійна гонитва за новими компаніями є частиною місії розвитку економіки кожного регіону, а заохочення технологічної та промислової співпраці між компаніями є частиною порядку денного уряду. Національна фінансова корпорація Японії займається кредитуванням малого та мікробізнесу.

Корпорація щорічно позичає підприємствам та іншим організаціям близько 500 мільярдів ієн, робить це через широку мережу місцевих торгово-промислових палат [11].

Підтримка та сприяння розвитку малого бізнесу є одним із пріоритетів уряду. У системі управління МСП у Китаї використовується стиль «колективного управління», в якому немає єдиного центру управління, натомість існують управлінські організації, що спеціалізуються на галузях, а також існує спеціальний орган, який займається координацією зусиль китайських МСП щодо виходу на зовнішні ринки – Координаційний центр зовнішньої співпраці МСП Китаю [21].

Крім того, існує публічна інформаційна служба під назвою China SME Online (CSMEO), яка доступна в усіх регіонах КНР і щодня обслуговує понад 200 000 клієнтів. Інформаційна мережа CSMEO покликана надавати своїм користувачам найсвіжішу інформацію про появу нових нормативних актів, поточний стан змін і тенденції в діючих правилах, необхідні обсяги попиту та пропозиції на зовнішніх і місцевих ринках. Мережа демонструє найбільш вичерпну та актуальну інформацію про стан ринку продуктів малого бізнесу, ознаки найякісніших продуктів, створених сектором МСП [21].

Також CSMEO публікує вакансії в малому бізнесі по всій країні та в різних містах і регіонах.

Мережа збирає та поширює інформацію серед роботодавців про шукачів роботи, проводить співбесіди з підприємцями та пропонує різноманітні технічні та освітні послуги. Після реформування державних інституцій Департамент малих і середніх підприємств було включено до структури Торгово-економічного комітету уряду КНР. Його основними функціями є: управління реформуванням і реструктуризацією цих компаній; сприяти створенню системи їх обслуговування ; розробити політику, яка підтримуватиме компанії; та координація міжнародної співпраці між малими та середніми компаніями.

Одним із основних положень закону Китаю про сприяння малим і середнім підприємствам є те, що федеральний бюджет включає частину, призначену для малих і середніх підприємств, і окремий фонд, призначений для їх розвитку з централізованого бюджету. Законодавство також прямо вказує на формування органів управління МСП, підсилення кредиту та створення системи соціальних послуг. Уряд стурбований питанням підготовки кадрів у різних сферах. Це довгострокова мета, яка передбачає численні види державної допомоги для розвитку малого бізнесу. Уряд Китаю заохочує та підтримує впровадження системи технологічних інновацій у всіх компаніях. Уряд вважає, що науку і технології слід розглядати як «загальний внесок», який сприяє впровадженню науково-технічних інновацій у виробництво товарів і створює механізм для просування технологій через розвиток працівників. Поряд з податковою реформою уряд Китаю розглядає бюджет для розвитку малого бізнесу та створення спеціального фонду для розвитку науки і технологій [21].

Крім того, лідери на кожному рівні повинні створити спеціальні фонди для підтримки малого та середнього бізнесу. Уряд Китаю також вживає заходів для збільшення фінансової підтримки МСП. Покращено процес руху капіталу для малих підприємств. На прохання уряду державні банки створили підрозділи в традиційних банках Китаю, які спеціалізуються на кредитуванні малого бізнесу. Державні банки, які спираються на велику мережу комерційних банків, збільшили обсяги кредитів, що надаються малому бізнесу. Під час посилення державної підтримки малого підприємництва в Україні слід враховувати практику Франції та Німеччини, провідних країн Європи.

У Франції існують організації, які займаються сприянням малому бізнесу. Однією з організацій, що підтримує підприємництво, є Агентство підприємництва (APCE), яке було створене за сприяння уряду Франції. Агентство надає численні інструменти для підтримки малого бізнесу. Одним із важливих прикладів є потенціал для онлайн-розмов про підприємництво.

Крім того, в інтерактивному режимі можна заповнювати онлайн-форми документів, необхідних для реєстрації компанії, змінювати статут або припиняти господарську діяльність [5].

Французька організація, яка пов'язана з фінансуванням діяльності малого бізнесу, називається OSEO. Своєю допомогою французький уряд підтримує невеликі інноваційні починання. Організація виступає гарантом і гарантом кредитів, наданих МСП іншими банками. Значний інтерес представляє програма NACRE, створена Міністерством економіки, промисловості та зайнятості. Програма пропонує позики під низькі відсотки та експертну допомогу для конкретних починань. насамперед соціальні ініціативи, які спрямовані на створення або відновлення компаній протягом перших трьох років після їх створення.

Уряд також сприяє простій реєстрації підприємця як незалежного підрядника. У Німеччині всі нові підприємці, які створюються, мають можливість отримати пільговий кредит від держави в розмірі до 50 тисяч євро з терміном погашення 20 років. Інноваційні та наукові починання активно підтримуються урядом, у результаті держава компенсує витрати малого бізнесу максимум на 40 тисяч євро. Підприємства та університети все частіше встановлюють комерційні партнерства. Сьогодні понад 80% студентів у Німеччині, які закінчили середню освіту, починають свою професійну кар'єру в невеликих компаніях.

Найбільш вигідна державна підтримка малого бізнесу знаходиться в США, цьому сприяє Адміністрація малого бізнесу при 26-му Президенті країни (Small Business Administration - SBA). SBA виконує такі функції: надає фінансову допомогу малому бізнесу, надає консультаційні послуги у сфері управління та технічної допомоги, проводить оцінку нових бізнес-ідей.

Кредитування бізнесу в США відбувається з двох різних джерел: управління бізнесом і традиційних банків. Багато ресурсів спрямовано на створення робочих місць у малих компаніях. Для допомоги малому бізнесу використовується кілька ініціатив, зокрема податкові та додаткові пільги.

Серед найбільш суттєвих: зниження ставок податку на інвестиції; звільнення від податку на збільшення ринкової вартості капіталу, створення «зон підприємництва», медичне страхування для незалежних підприємців. Малий бізнес може скористатися цими програмами, документація, необхідна для кредитування, спрощена, а процедури спрощені.

Щоб полегшити доступ до впровадження нових ідей у невеликих компаніях, особливо тих, які є новими, інструменти технопарків зазвичай використовуються в іноземних країнах. Технопарки є одним із найефективніших інструментів створення інфраструктури науково-виробничих процесів, що ведуть до інновацій [24].

Наявність технопарків у країні пов'язана зі сприятливим економічним середовищем для інноваційного бізнесу, яке характеризується доступністю інформаційних і технологічних ресурсів, а також оптимальною системою логістики. Деякі вчені обговорюють швидке зростання технопарків у деяких країнах (Японія, Німеччина, Нідерланди) як наслідок необхідності модернізації та реконструкції великих корпорацій та створення малих і середніх компаній, які є інноваційними та гнучкими [15].

За оцінками Організації Об'єднаних Націй з промислового розвитку (ЮНІДО), у світі існує понад 15 000 технопарків. Японська модель відрізняється високим ступенем залежності між дослідницькими установами, університетами та технопарками. Їхньою популяризацією займаються передусім місцеві чиновники. Наукоємні галузі Японії розвиваються швидкими темпами, зокрема електроніка, роботи, ІТ, біотехнології, медицина та фармацевтична промисловість. Європейський стиль роботи технопарку фінансується переважно державою, регіонами та місцевим самоврядуванням.

У Македонії інвестори в індустріальні парки не зобов'язані сплачувати податок на прибуток, ПДВ, податок на нерухомість, податок з фізичних осіб та мито на обладнання та сировину. Завдяки прямим іноземним інвестиціям Македонія стала найпопулярнішою країною у світі за створенням робочих місць на 100 000 жителів. У Грузії є дві відкриті території для промислового

розвитку, обидві розташовані в Поті та Кутаїсі. Створюючи продукти в цих сферах, інвестори не обкладаються жодними податками, крім ПДФО.

В Америці найбільшим парком є Стенфордський науковий парк, створений у 1951 році як науково-технологічний центр під назвою Силіконова долина. Це сприяло перетворенню відсталих районів штату на високорозвинені в масштабах країни. За різними оцінками, тут зосереджено близько 15% промислового потенціалу ІТ-індустрії в цілому. Федеральний уряд підтримує ці починання, надаючи фінансову допомогу, податкові пільги та створення інвестиційних фондів.

Китайська модель технопарків характеризується державним наглядом і контролем за їх функціонуванням. На частку Шанхайського технологічного парку припадає 30% іноземних інвестицій міста та 50% зовнішньої торгівлі міста. «Електронне місто» в Бангалорі (Індія) є домом для багатьох технологічних парків, які разом складають приблизно 40% індійської ІТ-індустрії та мають населення понад 30 000 професіоналів.

Останнім часом технологічні парки значно вплинули на зростання частки індійського ІТ-експорту, який здійснюється через технологічні парки. Технологічні парки — це компоненти інфраструктури, які сприяють створенню високотехнологічних проектів і технологій, а також підтримують запуск невеликих високотехнологічних підприємств. У зарубіжних країнах, які значною мірою розвинули технопарки, спостерігається значний приріст економічного і соціального розвитку, зростає зайнятість населення, збільшуються обсяги виробництва технічно прогресивної продукції.

У зв'язку з цим досвід інших країн та його використання є вкрай важливим для України, зокрема щодо розробки довгострокового плану розвитку та підтримки малого бізнесу, що, у свою чергу, призведе до розвитку технологічного та інноваційного потенціалу.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТОВ ПБС

2.1. Загальна характеристика підприємства

ТОВ ПБС – лідер з будівництва, обслуговування та ремонту доріг в Україні. Компанія заснована в 2004 році, використовує передові технології та використовує інноваційні підходи до ведення бізнесу та використання обладнання.

Туристичний комплекс «Буковель» став місцем експериментів і випробувань, застосовувалися сучасні методи побудови інфраструктури. Зараз ці знання поширюються по всій Україні.

ПБС – перша компанія в Україні, яка почала використовувати сучасну технологію холодного ресайклінгу, крім того, вони започаткували 10-річну зобов'язання на виконану роботу, тому отримали десятирічну гарантію. Щороку компанія отримує численні тендери на ремонт та реконструкцію доріг та мостів. Дороги, які ремонтує ПБС, стають демонстрацією технологічної майстерності та найшвидшого темпу реалізації за будь-який рекорд. Довговічність, якість і низька вартість - з ПБС це не мрія, а факт.

Ціль компанії – надання високоякісних послуг у сфері будівництва естрадей, експлуатації мостів та дорожнього покриття.

Юридична адреса підприємства: 76018, Івано-Франківська обл., м.Івано-Франківськ, вул. Тичини, будинок 8А.

Компанія ТОВ ПБС спеціалізується на здійсненні таких видів діяльності:

- 02.20 Лісозаготівлі
- 42.11 Будівництво доріг і автострад
- 42.91 Будівництво водних споруд
- 43.11 Знесення
- 43.12 Підготовчі роботи на будівельному майданчику
- 43.13 Розвідувальне буріння

- 43.21 Електромонтажні роботи
- 43.22 Монтаж водопровідних мереж, систем опалення та кондиціонування
- 43.31 Штукатурні роботи
- 43.99 Інші спеціалізовані будівельні роботи, н.в.і.у.
- 45.19 Торгівля іншими автотранспортними засобами
- 45.20 Технічне обслуговування та ремонт автотранспортних засобів
- 45.32 Роздрібна торгівля деталями та приладдям для автотранспортних засобів
- 77.39 Надання в оренду інших машин, устаткування та товарів, н.в.і.у.
- 80.20 Обслуговування систем безпеки
- 56.10 Діяльність ресторанів, надання послуг мобільного харчування
- 71.12 Діяльність у сфері інжинірингу, геології та геодезії, надання послуг технічного консультування в цих сферах
- 42.12 Будівництво залізниць і метрополітену
- 42.13 Будівництво мостів і тунелів
- 42.21 Будівництво трубопроводів
- 42.22 Будівництво споруд електропостачання та телекомунікацій
- 52.21 Допоміжне обслуговування наземного транспорту
- 52.22 Допоміжне обслуговування водного транспорту
- 49.41 Вантажний автомобільний транспорт

Компанія проектує, будує та обслуговує тільки за стандартами на нормами. Згідно з Наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 21.09.2015 р. № 234. Назва:

ДБН В.2.3-4:2015 «Автомобільні дороги. Частина І. Проектування Частина ІІ. Будівництво».

Реєстраційний номер: BN01:9530-0743-5645-1295

Клас документа: В. Технічні норми, правила і стандарти

Ці правила визначають технічні вимоги, пов'язані з: - дизайном (частина І). проектування) та створення автомобільних доріг загального користування (далі – автомобільні дороги); -будівництво (розділ ІІ. Будівництво доріг. Крім того, ці стандарти визначають вимоги до перетину комунікацій та інженерних мереж, розміщення об'єктів господарювання, інших будівель і споруд на смузі автомобільних доріг, а також доступу до їх території з дороги. Дія нормативів не поширюється на відомчі (технологічні) магістралі, вулиці і дороги в містах або інших місцевостях, присадибні території та тимчасові (ярлик) дороги.

Для того, щоб мати сучасні дороги, потрібно зробити дві речі: по-перше, потрапити в Європу за досвідом і, по-друге, зламати корупційні схеми списування коштів на ремонт ям. Так вважають експерти ПБС і будуть дотримуватися цього правила.

Високоосвічені співробітники компанії беруть участь в останніх світових виставках найсучаснішого дорожнього обладнання та обладнання. Налагоджено тісне партнерство з іноземними фахівцями. «PBS» займається лише технологіями, які продемонстрували свою ефективність у всьому світі.

Сучасні технології дозволяють частіше ремонтувати обладнання. Діяльність ПБС автоматизована. Інші підприємства в Україні, які спеціалізуються на будівництві доріг, мають сучасну техніку, якої в країні немає.

Технології, які використовує ПБС, мають значний вплив на тривалу стійкість дорожнього покриття, в результаті використовуються спеціальні асфальтобетонні суміші та модифіковані бітуми, ці технології мають стійкість до перепадів температури та вологи, внаслідок чого відсутні ями, тріщини та колії.

При будівництві нових доріг і мостів використовуються сучасні допоміжні матеріали. І супроводження робочої системи ведеться по-європейськи.

Досвід був отриманий під час будівництва гірськолижної зони Буковель. Тут вони навчилися діяти в умовах суворого гірського клімату, коли ґрунт видаляється дощем, і зсуви є звичайним явищем. Екстремальні холоди та сезони дощів перевірили обладнання, а також різноманітні інноваційні методи будівництва доріг і мостів у гірських районах. Тепер фахівці ПБС впевнені, що дороги, побудовані та відремонтовані за технологіями компанії, прослужать не менше 10 років.

Ефективність та успіх ТОВ ПБС пояснюється відданими своїй справі спеціалістам, які мають великий досвід роботи в кращих європейських та українських дорожніх компаніях. Співробітники постійно розвиваються в напрямку дорожньої галузі та вивчають нові методи будівництва в інноваційний спосіб.

Реалізація діяльності включала різні методи. Спочатку цю рекламну кампанію вів Олександр Шевченко, який вважається одним із найвизначніших учасників починань компанії ТОВ ПБС.

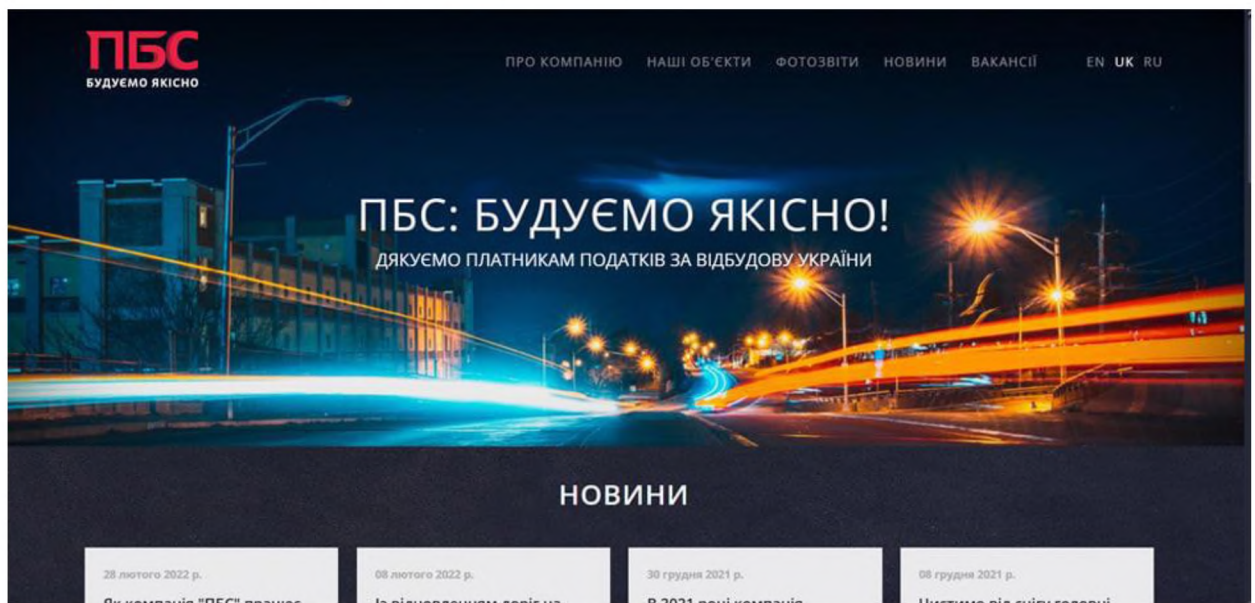

Рис. 2.1. Офіційний сайт ПБС

Джерело сформовано автором на основі [1]

Загальна інформація задокументована на сайті, це дозволяє переглянути історію компанії, методи роботи та інноваційні рішення. Представлення звіту у форматі фотографій сприяє формуванню загальної картини діяльності компанії та вселяє віру в компанію.

2.2. Організаційна структура та управління

ТОВ ПБС є підприємством, яке функціонує у сфері дорожньо-будівельних робіт. Управління компанією базується на класичних принципах менеджменту, які включають планування, організацію, мотивацію та контроль. Основною метою управління є ефективна реалізація будівельних проектів, оптимізація витрат та забезпечення якості виконаних робіт.

Компанія дотримується принципів ієрархічного управління, що передбачає чіткий розподіл функцій між керівниками та підрозділами. У зв'язку з масштабами діяльності, управління здійснюється через кілька рівнів, які координують виконання завдань від стратегічного до операційного рівня.

До основних принципів управління можна віднести:

Централізоване прийняття рішень – ключові рішення приймаються керівництвом компанії, що забезпечує контроль над процесами.

Делегування повноважень – частина рішень передається керівникам підрозділів, що сприяє швидкості виконання завдань.

Відповідальність і контроль – кожен структурний підрозділ несе відповідальність за свою сферу діяльності.

Організаційна структура ТОВ ПБС має ієрархічний характер та включає кілька основних рівнів управління. Основні підрозділи підприємства виконують певні функції, які забезпечують ефективну діяльність компанії в дорожньо-будівельній сфері.

Вищий рівень управління

1. Генеральний директор – відповідає за стратегічне планування, прийняття ключових рішень, фінансовий контроль та загальний розвиток компанії.

2. Рада директорів (або засновники) – контролює виконання довгострокових планів, затверджує інвестиційні проекти, слідкує за дотриманням фінансової дисципліни.

Операційний рівень управління

1. Фінансово-економічний відділ – займається бюджетуванням, фінансовим аналізом, обліком витрат та плануванням доходів.
2. Відділ постачання та матеріально-технічного забезпечення – відповідає за закупівлю сировини, обладнання та логістичне забезпечення проєктів.
3. Технічний відділ – контролює виконання будівельних робіт, здійснює технічний нагляд та відповідає за відповідність нормам якості.
4. Відділ кадрів – займається підбором персоналу, навчанням, охороною праці та забезпеченням соціального захисту працівників.
5. Юридичний відділ – контролює договірні зобов'язання, супроводжує тендери та вирішує юридичні питання.

Виробничий рівень

1. Будівельно-монтажні бригади – безпосередньо виконують дорожньо-будівельні роботи, відповідають за якість виконання та дотримання термінів.
2. Лабораторія контролю якості – здійснює перевірку матеріалів та технологій, проводить аналіз якості дорожнього покриття.
3. Механізований парк – включає технічні засоби (екскаватори, асфальтоукладачі, катки), а також спеціалістів з їх обслуговування.

Така структура забезпечує ефективну взаємодію всіх підрозділів, оптимізацію процесів та зменшення витрат.

Організаційна структура ТОВ ПБС побудована таким чином, щоб забезпечити ефективну взаємодію між усіма рівнями управління.

Механізм прийняття рішень

Процес прийняття рішень у компанії здійснюється за принципом ієрархії:

- Стратегічні рішення (наприклад, розширення діяльності, освоєння нових ринків) приймаються генеральним директором та радою засновників.
- Тактичні рішення (оптимізація витрат, впровадження нових технологій) обговорюються та впроваджуються керівниками відділів.

- Операційні рішення (розподіл матеріалів, графік робіт, використання техніки) ухвалюються безпосередніми керівниками на місцях.

Взаємодія між структурними підрозділами

Комунікація між відділами здійснюється за допомогою:

- щотижневих або щомісячних оперативних нарад;
- внутрішньої електронної системи документообігу;
- звітності від керівників підрозділів до топ-менеджменту;
- механізму погодження та затвердження проектів через відповідальні департаменти.

Завдяки налагодженій взаємодії між відділами підприємство має можливість оперативно реагувати на виклики ринку, забезпечувати якісне виконання будівельних робіт та мінімізувати витрати.

Система управління компанією базується на чітко визначених функціях кожного структурного підрозділу та їх тісній взаємодії. Вищий рівень управління визначає загальну стратегію розвитку підприємства, середній рівень займається координацією діяльності окремих відділів, а виробничі підрозділи безпосередньо виконують поставлені завдання. Така структура дозволяє підприємству ефективно реагувати на зміни ринкової ситуації, зменшувати операційні ризики та забезпечувати якісне виконання дорожньо-будівельних робіт.

Ключову роль у взаємодії між підрозділами відіграє фінансово-економічний відділ, який контролює розподіл ресурсів та планування витрат. Він тісно співпрацює з відділом постачання, який займається закупівлею матеріалів та обладнання. Водночас технічний відділ відповідає за якість виконання робіт, контролює відповідність будівельних технологій та застосовуваних матеріалів чинним стандартам.

Окрему роль відіграє юридичний відділ, який здійснює супровід усіх договорів, особливо в частині участі підприємства в державних тендерах. Оскільки значна частина замовлень ТОВ ПБС виконується в межах державних

закупівель, юридичний супровід є важливим елементом захисту інтересів підприємства та забезпечення його конкурентних переваг.

Не менш важливим аспектом є управління персоналом. Відділ кадрів займається не лише підбором працівників, але й організацією їхнього навчання, підвищенням кваліфікації та створенням безпечних умов праці. У тісній співпраці з виробничими підрозділами він координує графіки роботи та забезпечує відповідність кадрової політики стратегічним цілям компанії.

Ефективність управлінської системи визначається здатністю підприємства швидко адаптуватися до змін у галузі. Наприклад, у випадку необхідності освоєння нового ринку або впровадження нової будівельної технології управлінці компанії розробляють відповідну стратегію, яка включає фінансове планування, юридичну експертизу, технічне обґрунтування та кадрове забезпечення.

Таким чином, взаємодія між підрозділами базується на розподілі функцій, що дозволяє підприємству не лише ефективно організовувати виробничий процес, але й забезпечувати стабільність роботи, контроль витрат та виконання проєктів відповідно до встановлених строків і вимог якості.

Управлінська структура ТОВ ПБС також передбачає активне використання сучасних технологій для підвищення ефективності внутрішніх процесів. Важливу роль у цьому відіграє автоматизація документообігу та фінансової звітності, що дозволяє зменшити витрати часу на адміністративні завдання та зосередитися на стратегічному розвитку.

Одним із ключових інструментів управління є системи планування ресурсів підприємства (ERP-системи), які допомагають координувати фінансові потоки, закупівлі, логістику та кадрові процеси. Використання таких систем дає можливість керівництву отримувати актуальну інформацію щодо виконання будівельних проєктів, контролювати витрати на матеріали та оптимізувати управління людськими ресурсами.

Ще одним важливим аспектом є корпоративна культура, яка сприяє згуртованій роботі колективу та підвищенню продуктивності праці. У ТОВ

ПБС особлива увага приділяється розвитку професійних навичок працівників, що досягається через постійне навчання, тренінги та стажування. Внутрішня система мотивації включає не лише матеріальні стимули, а й можливості кар'єрного зростання, що підвищує залученість персоналу у виробничий процес.

Ефективне управління підприємством також залежить від здатності керівництва приймати обґрунтовані рішення на основі аналітичних даних. Для цього проводяться регулярні фінансово-економічні оцінки діяльності компанії, аналізуються основні показники ефективності, такі як рентабельність, рівень собівартості робіт, обсяг виконаних проєктів та рівень завантаженості техніки.

Важливим напрямом розвитку є впровадження інноваційних рішень у будівельну діяльність. Це стосується як використання сучасних матеріалів, що підвищують якість доріг і зменшують витрати на їх утримання, так і застосування нових підходів до організації будівництва, які дозволяють скоротити строки виконання робіт та підвищити безпеку на об'єктах.

Таким чином, управлінська модель ТОВ ПБС є багаторівневою та адаптивною до змін ринкового середовища. Вона забезпечує ефективну взаємодію між усіма структурними підрозділами, що сприяє успішному виконанню проєктів, фінансовій стабільності компанії та її конкурентоспроможності на ринку дорожньо-будівельних послуг.

2.3. Аналіз фінансово-економічних показників діяльності ТОВ ПБС

Основні показники підприємства наведені в таблиці 1.1

Таблиця 2.1.

Основні техніко-економічні показники ТОВ ПБС

Показники	Одиниці	2023 рік	2024 рік	Абсолютне	Відносне відхилення	Темпи приросту

	вимі ру			відхилен ня		
Обсяг виконаних	млн, грн	1416,4	1669,8	253,4	18%	118%
Чистий дохід від надання послуг	млн, грн	1133,1	1335,8	202,7	18%	118%
Собівартість виконаних робіт	млн, грн	450	520	70	16%	116%
Інші операційні витрати	млн, грн	150	166	16	11%	111%
Валовий прибуток(збиток)	млн, грн	533,1	649,8	116,7	22%	122%
Чистий прибуток	млн, грн	87,6	88	0,4	0,5%	100,5%
Оборотні активи	млн, грн	2710,5	2178,8	-531,7	-19,6%	80,4%
Дебіторська заборгованість	млн, грн	1,5	1	0,5	33,3%	66%
Середньооблікова чисельність працівників	чол.	843	580	-263	-31%	68%
Власний капітал	млн, грн	6	5	-1	-16%	83%
Поточні зобов'язання	млн, грн	2440,7	1821	-619,7	-25%	74,6%
Кредиторська заборгованість	млн, грн	2	1	-1	-50%	50%

Продовження таблиці 2.1

Сума власного капіталу підприємства	млн, грн	6	5,2	-0,8	-13%	86%
-------------------------------------	-------------	---	-----	------	------	-----

Джерело сформовано автором на основі []

Аналіз фінансово-економічних показників ТОВ ПБС

Обсяг виконаних дорожньо-будівельних робіт

За 2024 рік компанія виконала робіт на 1669,8 млн грн, що на 253,4 млн грн (+18%) більше, ніж у 2023 році. Це позитивний сигнал, оскільки збільшення обсягів виконаних робіт вказує на зростання попиту на послуги компанії та ефективну роботу у сфері дорожнього будівництва.

Позитивні аспекти:

- Розширення масштабів діяльності.
- Можливе збільшення кількості виграних тендерів.
- Стабільний попит на послуги компанії.

Ризики та рекомендації:

- Важливо контролювати якість виконаних робіт, щоб уникнути штрафів і рекламаций.
- Необхідно забезпечити достатню кількість техніки та кваліфікованих працівників для підтримки темпів зростання.

Чистий дохід від надання послуг

Чистий дохід збільшився на 202,7 млн грн (+18%) і склав 1335,8 млн грн у 2024 році. Це означає, що зростання доходу пропорційне до зростання обсягу робіт, що є добрим показником стабільного розвитку компанії.

Позитивні аспекти:

- Зростання доходу означає збільшення кількості замовлень.
- Поліпшення ринкових позицій підприємства.

Ризики та рекомендації:

- Важливо контролювати дебіторську заборгованість, щоб не допустити проблем із ліквідністю.
- Можна розглянути можливість підвищення вартості послуг за рахунок підвищення їхньої якості.

Собівартість виконаних робіт

Собівартість робіт зросла на 70 млн грн (+16%) і склала 520 млн грн. Хоча збільшення витрат є очікуваним при зростанні обсягів робіт, важливо оцінити, наскільки ефективно вони контролюються.

Позитивні аспекти:

- Темп зростання собівартості (+16%) нижчий за темп зростання доходу (+18%), що свідчить про покращення операційної ефективності.

Ризики та рекомендації:

- Варто оцінити можливості зниження витрат, наприклад, за рахунок оптимізації постачання матеріалів.
- Контроль цін на ресурси, особливо в умовах нестабільної економічної ситуації.

Інші операційні витрати

Інші операційні витрати зросли на 16 млн грн (+11%) і склали 166 млн грн.

Ризики та рекомендації:

- Аналіз структури витрат допоможе зрозуміти, чи можна зменшити цю статтю без шкоди для бізнесу.
- Варто розглянути можливість автоматизації деяких бізнес-процесів для зниження адміністративних витрат.

Валовий прибуток

Збільшився на 116,7 млн грн (+22%) і склав 649,8 млн грн. Це хороший сигнал, оскільки валовий прибуток зростає швидшими темпами, ніж дохід, що означає покращення маржинальності.

Позитивні аспекти:

- Висока ефективність управління витратами.
- Покращення операційного прибутку.

Ризики та рекомендації:

- Необхідно підтримувати цей тренд, забезпечуючи ефективне управління витратами та ресурсами.

Чистий прибуток

Чистий прибуток практично не змінився (+0,5%), залишившись на рівні 88 млн грн.

Ризики та рекомендації:

- Мінімальне зростання прибутку може свідчити про збільшення непрямих витрат або податкового навантаження.
- Варто перевірити фінансову стратегію компанії для збільшення прибутковості.

Оборотні активи

Оборотні активи зменшилися на 531,7 млн грн (-19,6%) і склали 2178,8 млн грн.

Ризики та рекомендації:

- Зменшення оборотних активів може свідчити про проблеми з ліквідністю.
- Важливо контролювати співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості.

Дебіторська заборгованість

Зменшилася на 33,3% і склала 1 млн грн.

Позитивні аспекти:

- Зменшення дебіторської заборгованості означає покращення платіжної дисципліни клієнтів.

Ризики та рекомендації:

- Важливо не втратити клієнтів через занадто жорстку політику розрахунків.

Середньооблікова чисельність працівників

Зменшилася на 31% і склала 580 осіб.

Ризики та рекомендації:

- Скорочення персоналу може вплинути на якість і швидкість виконання робіт.
- Важливо контролювати рівень навантаження на працівників.

Власний капітал

Зменшився на 16% і склав 5 млн грн.

Ризики та рекомендації:

- Потрібно аналізувати причини зниження – чи це виплата дивідендів, чи збитки.
- Варто залучати інвесторів або переглядати фінансову політику компанії.

Поточні зобов'язання

Зменшилися на 25%, що є позитивним сигналом про зменшення боргового навантаження.

Позитивні аспекти:

- Менша залежність від кредиторів.

Ризики та рекомендації:

- Важливо зберігати баланс між борговим і власним фінансуванням.

Кредиторська заборгованість

Зменшилася на 50%, що може означати своєчасні розрахунки з постачальниками.

Позитивні аспекти:

- Покращення фінансової стабільності.

Ризики та рекомендації:

- Якщо компанія повністю сплатила борги, потрібно впевнитися, що вистачає оборотного капіталу.

Висновки та рекомендації

Загалом фінансові показники компанії демонструють позитивну динаміку: зростання обсягів робіт, доходів і валового прибутку. Однак є деякі ризики, такі як скорочення персоналу, зменшення оборотних активів та падіння власного капіталу.

Рекомендується:

- Оптимізувати витрати та підвищувати ефективність.
- Увага до ліквідності, щоб уникнути касових розривів.

- Контролювати співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості.

- Підвищувати прибутковість шляхом розширення послуг або підняття цін.

ТОВ ПБС активно бере участь у великій кількості тендерів на різні дорожньо-будівельні проєкти. У 2024 році загальна сума тендерних заявок, у яких компанія брала участь, склала 1 433 456 980 млн грн. Це значне зниження в порівнянні з 2023 роком, коли сума тендерних заявок становила 6 531 446 782 млн грн. Така зміна свідчить про зменшення масштабів тендерної діяльності, ймовірно, через економічні труднощі або обмежений доступ до великих проєктів у результаті загальної економічної ситуації в країні.

Нижче будуть наведені фото-звіти з об'єктів, якими займалась компанія. Після початку повномасштабного вторгнення, кількість запитів значно скоротилась, адже вектор змістився в дещо інші сфери. Такими сферами можна назвати об'єкти критичної інфраструктури, урядові будівлі, а також велика кількість військових та житлових об'єктів. Отже, рисунки знизу продемонструють масштаби будівництва.

Рис. 2.2 Ремонт дороги Ворохта - Верховина Р-24

Джерело сформовано автором на основі []

Рис. 2.3 Ділянка дороги Снятин-Тязів до ремонту

Джерело сформовано автором на основі []

Рис. 2.4 Ділянка дороги після ремонту Р-20

Джерело сформовано автором на основі []

Значне покращення дорожнього покриття полегшує логістику у відділенні райони, а також відновленню туризму у важкодоступні місця.

Рис. 2.5 Спорудження мосту через Дністер, км 9+442

Джерело сформовано автором на основі []

Рис. 2.6 Завершення будівництва мосту через Дністер

Джерело сформовано автором на основі []

Рис. 2.7 Будівництво моста у Боднарові

Джерело сформовано автором на основі []

Рис. 2.8 Будівництво кільцевої розв'язки Хуст – Вільхівка

Джерело сформовано автором на основі []

Рис. 2.9 Будівництво дорожнього шляху Татарів – Кам’янець-Подільський

Джерело сформовано автором на основі []

Це було наведено невеличкий дискурс, щодо проєктів за участі ТОВ ПБС. Їх безліч, здебільшого це пов’язано з ремонтом та обслуговуванням доріг та мостів, але й певною мірою будівництвом з нуля.

Велика кількість виграних тендерів показує довіри місцевих громад та уряду до компанії, яка вже протягом багатьох років є прикладом для наслідування молодим компаніям у такій сфері. Схожі проєкти виконує державна програма Президента України Володимира Зеленського «Велике будівництво». Не дивно, адже з пришвидшеною програмою вступу України до ЄС це значно покращить наше становище та імідж, а також відкриє нові горизонти для логістики, туризму та подорожей. Наглядним прикладом вдалої інвестиції є будівництво дороги Татарів – Кам’янець-Подільський(Р-24), адже ця дорога до знаменитого туристичного комплексу «Буковель», де щорічно відвідує мільйон туристів з України та інших куточків світу.

Висновок. Зниження суми тендерних заявок у 2024 році порівняно з 2023 роком вказує на зменшення можливостей для компанії щодо реалізації великих проектів. Однак активна участь у тендерах на різні дорожньо-будівельні роботи є важливою складовою стратегії для збереження та розвитку діяльності компанії в умовах економічної нестабільності

РОЗДІЛ 3.

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТОВ ПБС ТА СХОЖИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

3.1. Пропозиції щодо покращення державної підтримки ТОВ ПБС та схожих підприємств в умовах глобальних викликів

Розвинені країни, як правило, сприяють взаємодії між державними службовцями та малим бізнесом, використовуючи методи комунікації та розвиваючи механізми зворотного зв'язку. Значення комунікації в системі державного керівництва та місцевого самоврядування зростає, а сама вона розвивається і постійно ускладнюється. Ефективна комунікація з місцевим бізнесом необхідна для економічного зростання як держави в цілому, так і територіальних громад. Партнерство характеризується спілкуванням, довірою та спільною вигодою. Існують конкретні правила взаємодії між громадою та бізнесом.

– Підприємства хочуть «дружніх» спільнот. Громада вимагає «дружніх» компаній. Чиновники повинні мати знання та розуміння місцевого бізнесу. Вибір підприємців щодо розширення свого бізнесу в громаді залежить від того, наскільки місцева влада визнає бізнес і комунікує з ним. Секрет успіху полягає в системному підході до спілкування та обговорення з кожним підприємцем у спільноті. Щоб успішно спілкуватися з бізнесом, ви повинні його розуміти. Це досягається за допомогою такого ефективного інструменту, як реєстр підприємців. Його необхідно підтримувати, оновлювати та постійно використовувати. Спілкування може приймати різні форми:

– Особисте спілкування малого та середнього бізнесу з державними службовцями, що визначає необхідність влади у вирішенні поточних питань (через індивідуальні призначення, демонстровані проекти тощо);

– проведення освітніх та рекламних заходів, демонстрацій, виставок, конференцій, семінарів, організованих учасниками бізнесу спільно з державою;

– забезпечення конкретних ініціатив бізнесменів, які враховують місцеві особливості та вимоги місцевого населення.

Комунікація має відбуватися між особами, які мають або мають вплив на прийняття управлінських рішень (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

З ким доцільно здійснювати комунікацію у сфері бізнесу

Найменування	Мікро	Малий	Середній	Великий
1	2	3	4	5
Власник	так	так	так	–
Директор (найманий)	–	–	так	так
Керівник з господарських питань	–	так	так	так
Керівник з фінансових питань	–	–	так	так
Секретар, помічник	–	–	так	так

Джерело сформовано автором на основі []

Місцева влада повинна розуміти, що потрібно бізнесу на їх території. Вимоги малого та середнього бізнесу різні, а отже, й шляхи їх реалізації різні. Важливо, щоб лідери громад розуміли проблеми підприємців і намагалися їх вирішити. Для ефективної комунікації з бізнесом фахівець повинен володіти наступними основними ресурсами:

1) Інформація: про програми пільгового фінансування; об'єкти інвестування; гранти; законодавчі зміни; фахівців; співробітники та навчання; канали збуту;

2) взаємодії: партнери, клієнти, підрядники, інвестори, кластери, профільні спеціалісти з управління громадами, експерти, бізнес-клуби.

3) бажання і здатність до просування.

Секрет успішного спілкування полягає в розвитку довіри між сторонами. Створити довіру – справа трудомістка та трудомістка. Вкрай важливо поширювати актуальну інформацію в інформаційному просторі, використовуючи відповідні методи та канали комунікації з бізнесом.

Сучасний світ інформаційних технологій використовує ефективні інформаційні системи для спілкування з іншими: систему CRM, онлайн-

спільноти та цифровий каталог підприємців, доступ до всіх яких здійснюється через SMS, електронну пошту та соціальні мережі, зокрема Facebook, Instagram та Snapchat.

Регіональні бізнес-асоціації приносять взаємну користь як громаді, так і бізнесменам. Метою цієї співпраці є сприяння створенню бізнес-асоціацій та допомога учасникам МСП у пошуку один одного; популяризувати ідеї бізнес-асоціації серед малих і середніх компаній; підвищити ефективність місцевих бізнес-асоціацій; сприяти розширенню послуг, що пропонуються асоціаціями МСП, і покращенню їх якості. Успішна діяльність господарських товариств позитивно впливає на соціально-економічний розвиток громади. В результаті місцеві чиновники мають можливість сприяти діяльності підприємницьких організацій.

Механізми регулювання соціальних взаємодій між індивідами мають компенсувати обмежену ефективність законодавчого регулювання щодо всіх форм комунікації між владою та бізнесом. Державні службовці та місцеві законодавчі органи повинні взяти на себе роль контролю за виконанням договірних угод у контексті взаємодії приватного та державного секторів. Це демонструється: гнучкістю та ефективністю в умовах, які постійно розвиваються та розвиваються; створення спеціального органу, який сприяє швидкому виконанню рішень; врахування місцевих, регіональних та інших відповідних особливостей; гарантії, в тому числі фінансові, для бізнесу від неналежного поведіння та відхилення від домовленостей з боку місцевих чиновників.

Для досягнення мети формування успішної приватно-публічної комунікаційної системи необхідно виконати наступні вимоги: послідовність, систематичність і здатність швидко подолати комунікаційні перешкоди. Приватні проекти, які є суспільно значущими, повинні мати соціальне призначення для громади, бути відомими громадськості та підлягати громадському контролю. Взаємодіючи з владою під час проведення такого типу проекту, підприємці повинні враховувати стратегічну мету проекту

(наприклад, вирішення масштабних екологічних, соціальних, культурних, освітніх, спортивних тощо завдань). Бізнес повинен починатися з питання: «Як нам бути корисним?». Найефективнішим варіантом було б вирішення виявлених проблем шляхом консультацій, фінансової, ресурсної, технічної та іншої участі. Підприємці повинні взяти на себе роль партнерів, які також пов'язані з урядом і розуміють його проблеми.

Як наслідок, у моделі приватно-державного партнерства влади та бізнесу основними способами взаємодії сторін є спеціалізовані платформи (бізнес-платформи), які сприяють ефективній комунікації. Ефективні комунікаційні механізми взаємодії бізнесу та влади сприятимуть підвищенню привабливості бізнесу для інвесторів і, як наслідок, покращать загальний інвестиційний клімат країни.

3.2. Перешкоди фінансового забезпечення ТОВ ПБС та схожих підприємств

Малий і середній бізнес особливо вразливий до негативних наслідків української військової діяльності. У зв'язку з цим влада повинна вжити комплекс заходів, які дозволять бізнесу продовжувати працювати в складних економічних умовах. Країна пережила повномасштабну війну, яка призвела до значних негативних наслідків для економіки та бізнесу через повне або часткове закриття багатьох компаній, руйнування логістичних каналів, зниження попиту на певні товари та руйнування налагоджених ланцюжків поставок. Саме тому уряд ініціював кілька ініціатив, спрямованих на допомогу малому та середньому бізнесу в Україні.

Зареєструвати індивідуального підприємця або юридичну особу можна за простою процедурою. Реєстрація можлива в будь-якому місті, незалежно від місцезнаходження нерухомості, фізичної особи чи юридичної особи. Документи можна подати онлайн електронною поштою або іншими способами зв'язку. Нотаріальне засвідчення підписів на документах не потрібне, якщо документи підписуються в присутності державного

реєстратора – це тому, що документи вже є у реєстратора. З початку військового конфлікту до реєстру внесено близько 170 тисяч нових фізичних осіб-підприємців [13].

Зокрема, тепер компанії зможуть переходити на третій рівень ставки єдиного податку зі знижкою 2%. Фізичні особи-підприємці – платники єдиного податку першої та другої груп мають право самостійно не сплачувати єдиний податок, а також не подавати податкову звітність за періоди несплати податку, а також не мають права самостійно сплачувати єдиний податок. Крім того, пом'якшено законодавство щодо сплати ПДВ під час війни. Зокрема, ділові організації, як-от. Спрощено процедуру отримання податкового кредиту.

На початку березня 2022 року держава звільнила платників податків від відповідальності за несвоєчасні повернення, податки, реєстрацію та перевірки, а також запровадила мораторій на перевірку документації тощо. Крім того, підприємствам було анульовано понад 90% дозволів та ліцензій, вони були відкладені на кілька планових перевірок, а також їм дозволено не платити інші податки, зокрема щодо втрачених товарів на територіях конфлікту. що відбуваються. У результаті, якщо корпорація володіє землею або майном на території війни або окупованій території, платник захищений від сплати за землю або майно.

Уряд ініціював кампанію репозиціонування українського бізнесу. Компанії, які мають намір переїхати в менш небезпечні регіони, отримають допомогу у виборі локації для своїх виробничих потужностей, переведенні працівників і пошуку нових працівників. Програма призначена для всіх компаній, які хочуть перенести своє виробництво в регіон Західної України. Останні дані Міністерства економіки свідчать про те, що з початку програми релокації 761 компанія переїхала в безпечніші регіони, з яких 588 функціонують на нових локаціях, а 274 намагаються знайти нове місце або спосіб транспортування.

Зміцнилися відносини між працівниками та їх роботодавцями. Роботодавець може розпорядитися, щоб віддалена робота стала частиною воєнного стану.

Вагомим напрямком фінансової підтримки суб'єктів господарювання, які припинили діяльність внаслідок бойових дій, є розширення цілей та кількості учасників державних програм «Доступні кредити 5-7-9%» та «Доступний фінансовий лізинг 5-7-9%», а також надання кредитних гарантій [40]. У період дії воєнного стану та наступного місяця МСБ може отримати кредит під нуль відсотків. Після цього процентна ставка становить 5%. Максимальний обсяг кредиту збільшено до 60 млн грн. Термін кредитування за програмою «5-7-9%» залежить від цільового призначення грошей. Позика надається на п'ять років і призначена для реалізації проекту, який принесе прибуток і погасить борг. Для фінансування обігових коштів, яких вистачить на три роки. Агентство, яке сприяє експорту кредитів, також може гарантувати кредити підприємців, які експортують. Це спростить процес отримання недорогого фінансування. Програму розширили й охопили компанії середнього розміру, які мають річний дохід до 50 мільйонів доларів, незалежно від кількості працівників.

Станом на 31 жовтня 2022 року бізнес отримав 49 405 кредитів в уповноважених банках за програмою «Доступні кредити 5-7-9%» на загальну суму 149,17 млрд доларів. Однак через більшість винятків 28% компаній не можуть скористатися цією програмою. Ця програма виявилася неефективною для нових компаній, але корисною для компаній, які існують протягом тривалого часу. Упродовж чотирьох місяців уряд ініціював програму «Власна справа». Завдяки цій програмі проекти понад 650 підприємців були профінансовані через гранти.

У період воєнного стану для малого бізнесу були передбачені додаткові джерела фінансування, зокрема можливість отримання грантів на створення, підтримку чи переміщення власного бізнесу. До них належать ініціативи міжнародних донорів та державна допомога, спрямована на сприяння

підприємництву. Деякі з найпоширеніших грантових програм наведено в таблиці.

Уряд ініціював численні програми, які пропонують гранти фізичним особам і підприємствам на відкриття нового бізнесу, розвиток бізнесу чи навчання, серед них: мікрогранти, які дають гроші на власний бізнес, гранти, які допомагають розвивати переробне підприємство, державне фінансування саду, фонди, які допомагають розвивати тепличне господарство, грант, який підтримує реалізацію стартапу, і фонди, які навчають спеціальностям ІТ.

Переваги грантового фінансування полягають у тому, що кошти надаються безкоштовно та не підлягають поверненню, крім того, виконуються всі критерії прийнятності донорів щодо подання якісної заявки. У випадках, коли бракує фінансових ресурсів, гранти можуть стати бенар-бенар корисними для малого бізнесу на внутрішньому ринку.

Поряд з фінансовою допомогою уряд проводить політику дерегуляції. У результаті у травні 2022 року було прийнято закон, який звільняє бізнес від відповідальності за порушення своєчасності або повноти оприлюднення фінансової звітності. Термін подання фінзвітності – три місяці після закінчення воєнного стану.

Вжито заходів щодо переведення державних послуг та об'єктів у цифрову форму. У зв'язку з цим Міністерство цифрової трансформації спільно з Мінекономіки запустили на сайті «Дія» нову послугу для бізнесу «е»Декларація».Цей електронний документ полегшує негайний початок підприємницької діяльності та може замінити 374 види ліцензій. Сервіс «е»декларація» доступний для підприємців, у яких вилучили дозвіл; особи, які переміщені в умовах воєнного стану та потребують ліцензії; та підприємці, які через конфлікт змінили свою діяльність. Також розпочато бета-тестування нового сервісу на сайті «Дія». Це автоматичний облік компаній з обмеженою відповідальністю, що скорочує процес реєстрації для інших суб'єктів господарювання та економить час держдепартаменту.\

Отже, серед найбільш ефективних рішень, запропонованих Урядом для підтримки МСП у період війни наступне:

1. Фізичні особи та групи фізичних осіб, які належать до I та II груп, на час військового закону звільняються від сплати єдиного податку, крім того, такі особи мають право не сплачувати єдиний податок. Організації та фізичні особи, які входять до групи III, звільняються від сплати єдиного податку за своїх працівників. Виплата здійснюватиметься за рахунок держави.

2. Потенціал розширення спрощеної системи оподаткування для середніх і великих компаній: знято ліміт доходу для платників третьої групи та замінено єдиним податком у розмірі 2% від доходу, це також стосується обмежень за видами економічної діяльності (окрім торгівлі товарами на ринку та азартних ігор).

3. Для всіх компаній, які не в змозі сплатити податки, відстрочили сплату податків.

4. Затягується індивідуальне впровадження РРО.

5. Аудиторіум запроваджений на всі види податкових перевірок і звільняється від відповідальності за порушення податкового законодавства.

6. Змінено умови державних пільгових програм «Доступні кредити 5-7-9%»; зараз Ви можете отримати позику під нульовий відсоток до 60 млн грн. Тепер програма охоплює великі компанії, які перебувають на етапі переходу. Запроваджено програми, які надають державні гарантії, особливо ці програми стосуються малого та середнього бізнесу, які є сільськогосподарськими виробниками. Цифровано систему проведення регуляторних та реєстраційних дій щодо підприємництва. Це електронна декларація, яка надає вам ліцензію, сертифікат, ідентифікацію, рішення, дозвіл або висновок. Додатково віртуальний центр Дія. «Бізнес» — цілодобова «гаряча лінія» з питань працевлаштування та підприємництва. Запущено бот, який спілкується в чаті з відповідями на питання щодо трудових відносин під час конфлікту тощо.

Як наслідок, МСП мають численні проблеми: обмежене постачання сировини через порушення ланцюга поставок; відсутність фінансових ресурсів; та втрата майна. Ці перешкоди подібні до тих, з якими стикаються великі організації, але МСП насправді набагато більш вразливі. Малі та середні підприємства здебільшого розташовані в галузях, на які негативно вплинула криза, таких як транспорт, виробництво, будівництво, туризм та готельний бізнес. особисті послуги. У результаті МСП мають переорієнтувати та змінити свою діяльність у нових ситуаціях. Для покращення малого та середнього бізнесу в Україні важливо зменшити регуляторне та адміністративне навантаження на бізнес, зокрема за допомогою заходів, які базуються на ризиковому підході.

Державна допомога малому та середньому підприємництву передбачає низку заходів державних органів щодо створення необхідних правових, економічних та інституційних умов і стимулів для фізичних та юридичних осіб, які займаються підприємницькою діяльністю. Державна політика щодо підприємництва реалізується як на державному, так і на муніципальному рівнях управління. Для цього використовуються відповідні інструменти.

Інструмент підтримки бізнесу — це дія, проект або рішення, яке вживає громада, яке приносить користь підприємцю: це призводить до збільшення доходу, зменшення витрат, вирішення проблем, збільшення успіху бізнесу та лояльності підприємців, нових можливостей або додаткових ресурсів, збільшення потенціалу громади (робочі місця, розширення бюджету).

1) Результати нашого дослідження сприяли розробці системи інструментів, які були б корисні для малого та середнього бізнесу.

2) проведення фестивалів, ринків і виставок, де місцеві корпорації можуть рекламувати та продавати свої товари чи послуги.

3) історико-розважальний та гастрономічний туризм;

4) Організація сприяє онлайн-продажу продуктів (в першу чергу продуктів харчування) місцевих виробників.

5) інформування місцевих підприємців про улюблені товари та послуги громади (локальний район, сторінки у Facebook, електронна розсилка тощо);

6) Інформаційні кампанії.

7) Перелік місцевих підприємств;

8) оплата місцевих компаній, які беруть участь у регіональних, національних та міжнародних виставках.

9) сприяння та розширення туризму на основі місцевих галузей промисловості (риболовля, виробництво молока, рослинництво та вирощування квітів, нічліг у вуликах, ферми тощо).

10) Інструменти зміцнення співпраці між підприємцями :

11) організація зустрічей бізнесу та держави з питань реєстрації, базових знань підприємництва, оподаткування, закупівель тощо;

12) Ваучери на консультації та інновації.

13) Онлайн і нестандартне навчання;

14) Організація та проведення майстер-класів, воркшопів та ділових ігор;

15) ділові взаємодії та ділові поїздки.

16) організація або допомога в проведенні навчальних семінарів для місцевих корпорацій з основних принципів підприємництва, маркетингу, інтернет-маркетингу, продажів і позиціонування.;

17) Створення бізнес-інкубаторів та акселераторів;

18) центри підтримки підприємництва;

19) ідеї для бізнесу та його успішних керівників;

20) Бізнес-інструменти для покращення інфраструктури: полегшення доступу до інфраструктури для бізнес-об'єктів; Налагодження комунікацій; Перевірка доступу до Інтернету; Створення офісів, конференц-залів, поштових відділень.

21) Ресурси для доступу до фінансових активів та основних ресурсів: гранти, призначені для розширення або створення бізнесу; часткова сплата

відсотків за банківськими кредитами; зниження податків і зборів на інвестиції; договори оренди комунальних об'єктів на особливих умовах; презентація ідей потенційним інвесторам; допомога місцевих підприємців у підготовці документів, які будуть подаватися на гранти від міжнародних організацій.

22) Інструменти покращення регуляторного середовища та надання адміністративних послуг: аудит та оптимізація ефективності регуляторного законодавства; роботу громадських (координаційних) рад; дискусійні групи, які розглядають конкретні питання; розміщення нормативних актів на сайті громади; ефективне виконання АСЦ та інших послуг; регулярні публічні зустрічі з бізнесом; підтримка інвесторів.

23) Капітальне будівництво та поліпшення житлових умов: профорієнтація в школах та відвідування підприємств; креативний та молодіжний простори; ініціативи молодіжного лідерства; співпраця з кадровими агентствами; курси перепідготовки; центри зайнятості; та PR-кампанії.

24) 24) Покращення іміджу громади та репутації бізнесу [26]: розробка та популяризація бренду громади; якісні сайти та сторінки в соціальних мережах; представлення громади на всеукраїнських та регіональних заходах; вирішення конфліктів; соціальна реклама, яка пропагує концепцію підприємництва; звітування про досягнення громади; вдячність, визнання.

Поширення наукових досліджень та практичних прикладів з даної теми сприяло розробці рекомендацій щодо підтримки малого та середнього бізнесу.

1. Прийняти бізнес-процеси, які враховують захист і реформування. Подібно до інших організацій, МСП можуть оцінювати та змінювати свої внутрішні бізнес-процеси. Максимально використовуйте методи віддаленої роботи, які використовують інформаційно-комунікаційні технології, такі як телеконференції, обмін миттєвими повідомленнями та обмін файлами в хмарі. Ці системи призначені для полегшення співпраці. Якщо віддалена робота

неможлива, керівництво підприємства має вжити превентивних заходів, щоб переконатися, що про персонал піклуються.

2. Оптимізуйте управління грошовими потоками та визначте можливості підвищення ефективності. МСП можуть підтримувати свою ліквідність, підвищувати ймовірність виживання та покращувати свою стійкість: вони можуть зробити це, запровадивши заходи щодо скорочення витрат, обговорюючи зі своїми постачальниками нові умови та переглядаючи свій портфель боргів.

3. Переорієнтувати діяльність і ресурси для підтримки безперервності бізнесу. Оскільки попит людей на товари та послуги зменшується, інші заняття можуть стати більш популярними. Таким чином, багато організацій вирішили тимчасово змінити свої бізнес-моделі, щоб пережити конфлікт.

4. Підтримуйте зв'язки, покращуйте комунікацію з союзниками та співробітниками. Спілкування з постачальниками, клієнтами та іншими зацікавленими сторонами, такими як транспортні компанії та банки, матиме значний вплив на те, чи зможе мікро-, мала чи середня компанія підтримувати безперервність діяльності. Тісний зв'язок із транспортними експедиторами може полегшити визначення альтернативних маршрутів або методів транспортування. Спілкування з клієнтами на передбачуваному ринку надає важливу інформацію про ринок, включаючи сигнали, які можна використовувати для прийняття рішення про поповнення запасів у ланцюжку постачання або відновлення діяльності. Підтримка взаємодії зі звільненими працівниками допоможе вам за потреби звернутися до компетентних осіб.

Окрім вирішення практичних питань, підприємства можуть звертатися за допомогою до торгово-промислових палат, організаторів експорту, галузевих асоціацій та інших організацій, які можуть надати поради щодо державної допомоги та виступати від їхнього імені. Зараз для компаній важливо використовувати публічно-приватні дискусійні форуми та механізми для консультацій з метою визнання їхніх голосів політиками та регуляторами.

Розробка бізнес-моделей, які сприяють інклюзії та стійкості, використовуючи цифрові технології. Рішення, які підприємці приймають зараз, сприятимуть створенню світу, в якому вони житимуть завтра. Компанії, які народилися з цієї кризи, матимуть можливість залучати нових клієнтів і збільшувати свій відсоток на ринку. МСП повинні вжити негайних заходів для забезпечення довгострокової стратегічної позиції на ринку. Експерти вважають, що наступні аспекти бізнесу матимуть першочергове значення в новій глобальній економіці.

Таблиця 3.5

Ключові аспекти розвитку МСП у майбутньому

Ключовий аспект	Характеристика
Стійкість	Підвищення стійкості ланцюгів постачання було корисним для бізнесу протягом останнього десятиліття, ймовірно, це продовжиться після війни. Це сприятиме переходу до місцевих ланцюжків створення вартості, які мають більш стійке та лінійне середовище.
Сталість	Під час конфлікту підприємства повинні намагатися зменшити витрати, ощадливіше споживаючи енергію та впроваджуючи принципи циркулярної економіки. Це може передбачати зменшення споживання води та енергії за допомогою технологічних інновацій або утворення відходів енергії. Зміни, які зараз відбуваються, окупляться пізніше, оскільки надзвичайна кліматична ситуація повернеться до своєї важливості як найбільшої загрози для світу.

Продовження таблиці 3.5

Інклюзивність	Роботодавцям все частіше доведеться враховувати переваги своїх працівників. Пріоритетом є більш інклюзивні, безпечні та милосердні методи спілкування зі співробітниками. Зрештою, працівники, які отримують хороше ставлення, більше прагнуть працювати.
---------------	---

Цифровізація	Багато організацій мають можливість використати час під час конфлікту, щоб підвищити свою цифрову майстерність. Особливо перспективним для них є впровадження інновацій та цифрових технологій у поєднанні зі швидкістю прийняття рішень та гнучкістю системи управління в малому бізнесі. Електронна комерція зростатиме в популярності. Операції з готівкою та фізична документація (наприклад, рахунки-фактури чи квитанції) стануть «старовиною». Прийняття цифрового або відкладеного підходу може призвести до ризику втрати конкурентоспроможності або відставання.
--------------	--

Джерело сформовано автором на основі [1]

Ці інструменти підтримки бізнесу застосовні на всіх рівнях – державному, регіональному та місцевому. Крім того, найбільш значущу роль відіграє бізнес-взаємодія з місцевими громадами, метою якої є просування бізнес-інтересів, ресурсів і землі, які знаходяться безпосередньо там. Уряд, місцева влада та різноманітні відомства створюють та реалізують ініціативи для допомоги підприємцям у складній ситуації. Допоможуть заходи, які зараз є найбільш необхідними для середніх і малих підприємців: зведення до мінімуму перевірок і зменшення контролю за їхнім бізнесом, відстрочення і розстрочення податкових платежів до Фонду соціального страхування, мораторій на банкрутство, отримання підтримки в інший спосіб.

РОЗДІЛ 4.

ОХОРОНА ПРАЦІ

Охорона праці є одним з найважливіших аспектів будь-якого бізнесу, особливо при будівництві доріг ризик зайнятості все ще досить значний. Міжнародні організації повідомляють, що будівельна сфера є однією з найнебезпечніших сфер зайнятості через високу ймовірність травматизму, несприятливий вплив навколишнього середовища та необхідність роботи з важкою технікою.

В Україні охорона праці регулюється кількома законами, зокрема Кодексом законів про працю, Законом про охорону праці та кількома галузевими нормами. Вони визначають основні правила безпечних умов праці, обов'язки роботодавця щодо забезпечення працівників засобами індивідуального захисту та проведення бесід з техніки безпеки. Експерти вважають, що значна частина нещасних випадків на будівництві є результатом ігнорування правил безпеки, безконтрольності керівництва та недостатньої підготовки працівників. Крім того, економічні труднощі та брак фінансування можуть негативно вплинути на якість технічної допомоги, що також є фактором ризику.

Успішна реалізація ініціатив з охорони праці та безпеки потребує комплексного підходу, який включає як технічні вдосконалення, так і безпосередню участь персоналу з метою підвищення обізнаності та сприяння відповідальності за особисту безпеку.

Одним із найважливіших аспектів профілактики охорони праці є зниження ризику виробництва шляхом застосування сучасних методів безпеки. На підприємствах, які беруть участь у будівництві доріг, система безпеки праці має першочергове значення, ця система включає ідентифікацію небезпек, оцінку ризиків і впровадження профілактичних заходів. Серед основних небезпек у цьому регіоні можна виділити використання важкої техніки, збільшення інтенсивності руху поблизу місць ремонту, збільшення

навантаження на працівників у несприятливу погоду, а також небезпеки, пов'язані з хімічними сполуками (наприклад, бітум або інші покриття). Дотримання суворих правил техніки безпеки, використання передових технологій і автоматизація окремих процесів можуть значно знизити частоту травматизму.

Крім цього, першочерговим є питання забезпечення працівників засобами індивідуального захисту (ЗІЗ). На підприємствах, які займаються будівництвом доріг, типовий комплект ЗІЗ включає шоломи, спецвзуття, сигнальні жилети, рукавички, захисні окуляри та респіратори (при необхідності). Однак дуже важливо не тільки забезпечити співробітників цими ресурсами, але й регулювати їхній доступ, тому що навіть найсучасніші методи безпеки будуть неефективними, якщо працівники ними не користуються. Крім того, щоб зменшити ризик нещасних випадків, компанії повинні забезпечити часті оновлення та навчання з техніки безпеки. Навчання та додаткове навчання працівників у сфері охорони праці не тільки запобігає нещасним випадкам, але й сприяє формуванню культури безпеки в колективі. Зрозуміло, що на підприємствах, які залучають працівників до діяльності з охорони праці, кількість порушень правил професійної безпеки значно нижча.

Наступним важливим напрямком є спостереження за станом техніки та обладнання. Транспортна галузь загалом і будівництво доріг зокрема покладається на спеціальне важке обладнання, яке часто проходить технічне обслуговування. Несправності машини або порушення правил її експлуатації можуть призвести до серйозних катастроф. Тому проведення планових перевірок, швидке усунення проблем і оновлення технічного парку є надзвичайно важливими для підтримки безпечних умов на роботі. Крім технічного нагляду, важливим аспектом є організація робочого процесу таким чином, щоб мінімізувати ризики травмування працівників. Зокрема, мають бути чітко визначені зони спецтехніки та пішохідні маршрути для працівників, що зменшує ймовірність аварій та аварій. Крім того, слід враховувати безпеку

щодо погоди, оскільки дощ, сніг або високі температури можуть мати значний вплив на безпеку роботи.

Крім того, безпека праці в дорожньо-будівельній галузі залежить від психологічного стану працівників. Високі фізичні навантаження, тривала робота в стресових умовах і порушення режиму відпочинку можуть призвести до зниження концентрації уваги і збільшення ймовірності нещасних випадків. У зв'язку з цим одним із важливих напрямів є регулювання кількості робочих годин, обов'язкових перерв, контроль рівня втоми працівників, а також, по можливості, забезпечення ергономічних умов для відпочинку.

Також важливо визнати, що питання охорони праці не вичерпується внутрішньокорпоративними заходами. Значна частина регулювання делегована державі, а також підлягає перевірці. В Україні є відповідні закони, які регулюють безпеку праці в будівельній галузі, але їх дотримання залежить від самих компаній. На практиці ефективність контролю значно підвищується, якщо на підприємстві запроваджено систему внутрішнього аудиту та контроль за дотриманням вимог охорони праці. Особливу увагу слід приділити наданню першої допомоги. Кожен працівник повинен знати фундаментальні знання з надання першої медичної допомоги та мати доступ до аптечки. Крім того, компанія повинна назвати особу, відповідальну за оперативне реагування на надзвичайні ситуації, а також надати конкретні алгоритми дій у разі аварії чи збою.

Таким чином, комплексний підхід до охорони праці, який включає як технічну безпеку, так і навчання персоналу, контроль умов праці та психологічного комфорту працівників, є важливим для забезпечення безпечного виконання проектів будівництва доріг. Інвестиції в безпеку не тільки знижують ризик травм, але й підвищують продуктивність, що позитивно впливає на загальну ефективність компанії.

Як наслідок, безпека дорожньо-будівельної галузі в виробничий час є складним процесом, який включає технічну безпеку, навчання працівників, моніторинг умов праці та психологічний комфорт працівників. Важливими

аспектами професії залишаються дотримання правил техніки безпеки під час роботи з обладнанням, використання засобів індивідуального захисту, організація безпечних шляхів руху та своєчасне надання першої медичної допомоги. У ТОВ ПБС питанням безпеки приділяють належну увагу, оскільки компанія виконує нормативні вимоги, використовує сучасні методи контролю безпеки та проводить регулярні тренінги для своїх співробітників. Цей метод знижує ймовірність виробничого травматизму і підвищує продуктивність праці.

ВИСНОВКИ

Результати дослідження: В українській економіці малі та середні підприємства становлять 99,98% усіх підприємців (включно з юридичними особами та фізичними особами-підприємцями). У малих і середніх компаніях працює близько 81% працівників і до 60% від загального обсягу продажів. Найбільша кількість малих підприємств – торгівля (26,16%), сільське господарство (14,19%) та промисловість (11,82%).

Інструменти підтримки бізнесу на державному, регіональному та місцевому рівнях класифікуються на: інструменти, які сприяють і розширюють бізнес, інструменти, які зміцнюють співпрацю між підприємцями, інструменти, які надають поради та навчання підприємцям, інструменти, які розвивають інфраструктуру для бізнесу, інструменти, які полегшують доступ до фінансів, інструменти, які покращують регуляторне середовище та надають адміністративні послуги, інструменти, які розвивають людський капітал і робочу силу, та інструменти, які покращують зовнішній вигляд. Перегляньте досвід успішних країн у сприянні підприємництву.

Сьогодні державна політика спрямована насамперед на вирішення питання фінансування малого та середнього підприємництва. Охарактеризовано спільні риси сучасних тенденцій фінансової підтримки малого бізнесу в Україні: фінансування аграрного сектору, фінансування інноваційних компаній, регіональні програми фінансової підтримки, міжнародна допомога через українські банки. Заходи фінансування включають: вартість сільськогосподарської техніки, грошову оцінку майбутнього врожаю, енергозберігаючі кредити, беззаставні кредитні лінії тощо. Першочергову увагу слід приділити фінансуванню інноваційних компаній та стартапів. Декілька державних установ мають ініціативи, спрямовані на сприяння розвитку малих і середніх компаній. Значний вплив на фінансування малого бізнесу мають регіональні ініціативи.

Чимало державних ініціатив спрямовані на сприяння розвитку бізнесу, підтримку агрокомпаній, надання податкових і тарифних пільг і «зелених

тарифів». Банки відіграють значну роль у фінансуванні малих і середніх підприємств. Національні та місцеві банки обслуговують малий бізнес як на національному, так і на місцевому рівнях. Дослідження стану кредитів для малих і середніх компаній показали, що кредити для малих і середніх компаній зросли після війни. У 2023 році нові кредити малим і середнім компаніям становитимуть більшу частину загального обсягу нових комерційних кредитів. Державні та комерційні банки в Україні надають різноманітні послуги малому бізнесу. До них відносяться банківські кредити, кредити для малого бізнесу, гарантії рахунків, нові транспортні засоби, а також лізинг машин і обладнання.

Міжнародні кредити та гранти, які реалізує Банк України, призначені для фінансування українських малих та середніх підприємств, які беруть участь у програмі. За задумом, цільовими групами є підприємці у сільській місцевості та малі підприємства у стратегічних галузях (сільське господарство, промисловість, готельний бізнес, електроенергетика тощо). Міжнародні ініціативи залучають організації, які надають допомогу у формі грантів і намічених проектів. Міжнародне фінансування зазвичай дешевше, ніж звичайне фінансування.

Уряд реалізував Національний план на 2023-2025 роки, який передбачає вжиття низки заходів для допомоги малому та середньому бізнесу. Ці кроки: захист зайнятості, спрощення процесу фінансування та зменшення витрат, пов'язаних з підприємцями. Вони також хочуть підвищити доступність ринків у різних громадах, покращити контроль над МСП та спростити адміністративні процедури.

Через обмеження на суарентенас і військову діяльність в Україні приблизно половина малих і середніх компаній були змушені тимчасово припинити роботу. Ці підприємці були змушені скоротити до 50% своїх працівників. У третини власників малого та середнього бізнесу доходи скоротилися вдвічі. Малі підприємства зазвичай мають обмежений «запас міцності», який дозволяє їм уникати збиткової діяльності протягом певного

періоду часу. У результаті МСП негайно потребують посилення державної допомоги.

Нова економічна політика під час війни позитивно вплинула на збереження малого та середнього бізнесу шляхом створення національної програми виробництва товарів, безпроцентного кредитування підприємців, реалізації програми безпечного переміщення підприємств. Крім того, політика позитивно вплинула на бізнес через коригування податкової політики в бік більш м'якого підходу. Дослідження показали, що зміни до податкового законодавства та реалізація державних програм фінансової допомоги малому та середньому бізнесу сприяли веденню бізнесу під час війни.

Щоб відродити український малий бізнес, важливо зменшити регуляторне та адміністративне навантаження на бізнес, зокрема за допомогою заходів, які ґрунтуються на ризиках.

Через негативні наслідки воєнного стану для малого та середнього бізнесу було внесено кілька пропозицій щодо допомоги цим організаціям у складних ситуаціях. Зокрема: модифікація бізнес-процесів з метою врахування превентивних заходів; покращення управління грошовими потоками; реорганізація діяльності та ресурсів; покращення комунікації з партнерами та співробітниками; і створення бізнес-моделей, які базуються на стійкості, ефективності та використанні цифрових технологій.

Основні фактори, які впливають на зростання бізнесу в новому контексті, були задокументовані. Вони називаються стійкістю, стійкістю, інтеграцією та цифровізацією. Процес цифровізації вирішить проблеми, які довгий час перешкоджали розвитку малого та середнього бізнесу. Великі платформи електронної комерції тепер надають малим і середнім підприємствам доступ для прямого зв'язку з необхідною інфраструктурою та споживчою базою разом із фінансуванням.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Анацька І. Сучасний стан та проблеми розвитку малого бізнесу в Україні. URL: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/VISNIK_44_60 (дата звернення: 06.03.2025).
2. Апостолук, О.Ю. Державна фінансова політика підтримки розвитку малого підприємництва: автореф. дис. ... канд. екон. наук: /; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. Київ, 2020. 20 с
3. Безус А. М. Розвиток підприємств малого бізнесу в Україні. Вісник КНУТД №3 (99), 2020. С. 7–17.
4. Биба В.В. Перспективи впливу євроінтеграції на розвиток підприємництва в Україні. Економіка та управління підприємствами регіонів України в контексті європейської інтеграції: кол. монографія, за заг. ред. В.Я. Чевганової. Полтава: ПолтНТУ, 2022. С. 57–77.
5. Бібік Н.В. Методологія визначення вартості дорожніх робіт: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 Харків: Харківський національний автомобільно-дорожній університет, 2019. – 250 с.
6. Бойко В.М. Охорона праці в галузі: навчальний посібник / В.М. Бойко, О.М. Коваленко. – Умань: ВПЦ «Візаві», 2019. – 204 с.
7. Бойчук Ю. І. Брендинг в управлінні стратегічними змінами компанії / Білан О. С. доц. к.е.ф. Кваліфікаційна робота. – 2021. – С. 3-25.
8. Бутенко, А. І. Посилення кредитно-фінансової підтримки розвитку малого підприємництва в умовах нестабільності української економіки. Економіка України. 2022. № 1. С. 70–81.
9. Вагнер І. М., Демко І. І. (2020). Вплив COVID-19 на економічний розвиток малого і середнього бізнесу в Україні, Вісник університету банківської справи, № 1, с. 59-66.
10. Варналій З. Мале підприємство в умовах ринкового господарювання. Економіка і організація управління. 2023. №1. С. 58–79.
11. Вахович І. М. Аналіз банківського забезпечення розвитку малого підприємництва у регіонах України. Економічний форум. 2021. №2. С. 261–

268.

12. Види та порядок проведення інструктажів з охорони праці. URL: <https://oppb.com.ua/news/vydy-ta-poryadok-provedennya-instrukтажiv-z-ohoronypraci>

13. Гаврилук Г. Є. Сучасний стан і проблеми розвитку малого підприємництва в Україні. Вісник Львівської комерційної академії. Серія економічна. 2022. Вип. 48. С. 17–21.

14. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року №436-IV станом на 25 березня 2017 року. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/43615> (дата звернення: 04.03.2025).

15. Григоренко О.В. Діагностика стратегічного середовища дорожньо-будівельного підприємства. Економіка та суспільство. – 2020. – Вип. 11. – С. 221-227.

16. Желібо Є.П. Теоретичний аспект собівартості будівельно-монтажних робіт / Економіка та держава. – 2019. – № 3. – С. 120-124.

17. Збір інформації про ТОВ ПБС через YouControl вебсайт. URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/30662245/

18. Збірник роз'яснень з питань визначення вартості дорожніх робіт (випуск № 2) / ДП «Національний інститут розвитку інфраструктури». – Київ, 2011. – 150 с.

19. Карпенко Д. С. Розробка стратегії брендингу компанії. Кваліфікаційна робота. – Київ, 2022. – С. 45-54.

20. Ковальчук І.В. Оцінка фінансового стану будівельних підприємств в Україні. YouControl Blog. – 2024. URL: <https://blog.youcontrol.market/otsinka-finansovogho-stanu-budivielnikh-pidpriiemstv-v-ukrayini/>

21. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. 1996. №30. 141 с.

22. Кравченко П.О. Організація обліку витрат виробництва дорожніх підприємств за центрами відповідальності. Науково-інформаційний журнал

«Економіка і держава». – 2023. – № 7. – С. 45-49.

23. Литвиненко С.М. Як підвищити ефективність витрат на утримання доріг . Центр економічної стратегії. – 2019. – 30 с.

24. Міллер Д. Створи StoryBrand. Розкажи історію бренду, і тебе почують / Київ: Книгарня «Є», 2020. – 256 с.

25. Мінекономрозвитку. URL: Програми підтримки підприємців <https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=ukUA&id=5dee0c19-31f9-4a56-9f86c05dc322cbb4&tag=ProgramiPidtrimkiPidprintsiv>

26. Міністерство освіти і науки України. Охорона праці і промислова безпека у будівництві: навчальний посібник. – Київ: МОН України, 2023. – 320 с.

27. Москаленко О., Килимник Є. (2020) Почути український бізнес в умовах пандемії. UNDP Україна. URL: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/blog/2020/get-ukrainian-businessheard-during-the-covid-crisis.html>

28. Охорона праці в галузі та цивільний захист: навчальний посібник / за ред. І.В. Григоренка. – Дніпро: ДНУ, 2022. – 280 с.

29. Охорона праці в галузі: навчальний посібник / за ред. В.М. Бойка. – Умань: ВПЦ «Візаві», 2019. – 204 с.

30. Петров С.О. Діагностика стратегічного середовища дорожньо-будівельного підприємства . Економіка та суспільство. – 2021. – Вип. 11. – С. 221-227.

31. Податковий кодекс України станом на 20 вересня 2015 року №2755IV (зі змінами і доповненнями) / Верховна Рада України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 05.03.2025).

32. Про державну підтримку малого підприємництва: Закон України №2063-III від 19.10.2000 р. [чинний]. Офіційний вісник України. 2000 (01 груд.). № 46. Ст. 1977.

33. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України №4618-VI від 22.03.2012 р. URL:

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4618-17> 06.03.2021).

34. Сидоренко Л.М. Теоретичний аспект собівартості будівельно-монтажних робіт. Економіка та держава. – 2019. – № 3. – С. 120-124.

35. Соколенко О.В. Оцінка фінансового стану будівельних підприємств в Україні. YouControl Blog. – 2024. URL: <https://blog.youcontrol.market/otsinka-finansovogho-stanu-budivielnikh-pidpriemstv-v-ukrayini/>

36. Стрикун Г. (2020). Про наслідки карантину для економіки України та шляхи їхнього подолання, Національна платформа малого та середнього бізнесу, URL: <https://platforma-msb.org/pro-naslidky-karantynu-dlyaekonomiky-ukrayiny-ta-shlyahy-yihnogo-podolannya/>

37. Ткаченко І.В. Організація обліку витрат виробництва дорожніх підприємств за центрами відповідальності. Науково-інформаційний журнал «Економіка і держава». – 2023. – № 7. – С. 45-49.

38. ТОВ ПБС. Про компанію URL: <https://pbs.bukovel.ua/about>

39. Український державний університет науки і технологій. Охорона праці в галузі та цивільний захист: навчальний посібник. – Дніпро: УДУНТ, 2022. – 280 с.

40. Харківський національний автомобільно-дорожній університет. Методологія визначення вартості дорожніх робіт: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Н.В. Бібік. – Харків: ХНАДУ, 2019. – 250 с.

41. Центр економічної стратегії. Як підвищити ефективність витрат на утримання доріг / С.М. Литвиненко. – Київ: ЦЕС, 2019. – 30 с.

42. Шевченко Н.В. Креативні рішення для просування продукції АПК . Збірник наукових праць ЧДТУ. Серія : Економічні науки. – 2021. – Випуск 63. – С. 108-117.